

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

79 ncü Birleşim

24 . 6 . 1971 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	472	metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa	
2. — GELEN KÂĞITLAR	472	ve Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi	
3. — YOKLAMA	473	2/524; C. Senatosu 2/331) (S. Sayısı :	
4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	473	1591)	474:493,497:509
1. — 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkındaki kanun teklifinin, evvelele aynı kanunda değişiklik yapılmasına dair tasarıyı görüşmek üzere kurulmuş bulunan Geçici Komisyona gönderilmesini isteyen Komisyon Başkanı Yiğit Köker'in önergesi	473:	6. — SORULAR VE CEVAPLAR	494
	474	B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI	194
5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	474	1. — Cumhuriyet Senatosu Kocaeli Üyesi Fatma Hilmet İşmen'in, Erzurum Arık köyüne dair yazılı soru önergesi ve Eşy İşleri Bakanı Cevdet Aykan'ın cevabı (7/787)	494:495
1. — 9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 ncı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan		2. — Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi Ahmet Nurettin Tuna'nın, 1, 2, 3, ve 4 ncü derecelere memur atanmasına dair, yazılı soru önergesi ve İmar ve İskân Bakanı Salâhattin Babürçoğlu'nun cevabı (7/781)	495:496

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Cumhuriyet Senatosu üyeleri Feridun Cemal Erkin ve İbrahim Etem Karakapıcı'ya izin verilmesi hakkında Başbakanlık tezkeresi okundu ve izinleri kabul edildi.

İstanbul Boğaz Köprüsü ve çevre yolu projesi sahasındaki geçekonduların tasfiyesi hakkında kanun teklifinin, havale edildiği komisyonlardan üçer üye alınmak suretiyle teşkil edilecek bir Geçici Komisyonunda görüşülmesini isteyen Bayındırlık Bakanı Cahit Karakaş'ın önergesi üzerinde cereyan eden görüşmelerden sonra, teklifin Anayasa ve Adalet Komisyonunda görüşülmesi ve bilâhara havale olduğu diğer komisyonlardan beşer üyenin katılması ile kurulacak bir Geçici Komisyonunda müzakere edilmesini isteyen Kastamonu Üyesi Ahmet Nusret Tunahan'ın önergesi okundu ve kabul olundu.

29 . 7 . 1971 tarihli ve 1319 sayılı Emlâk Vergisi Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı hükümler eklenmesine;

Makbule kızı Ferdiye Demiroğlu'na vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına;

Osman Salmankurt'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarılarının, havale edildikleri komisyonlardan beşer üyenin iştiraki ile kurulacak bir Geçici Komisyonunda görüşülmesine dair Malî ve İktisadi İşler Komisyonu Başkanı Mehmet Güler'in önergesi okundu ve kabul edildi.

3491 sayılı Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun 7368 sayılı Kanunla değişik 18 ve 27 nci maddeleriyle ek 2 ve 3 nci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair kanun tasarısını görüşmek üzere tasarrufların havale edildiği komisyonlardan üçer üye alınmak suretiyle bir Geçici Komisyon teşkiline dair Tarım Komisyonu Başkanı Ruhi Tunakan'ın önergesi okundu ve kabul olundu.

Deniz Kuvvetlerine yabancı memleketlerden harb gemileri, harb gemisi cihaz ve silâhları ve harb gemisi inşa malzemesi satın alınmasına dair kanun tasarısı açık oya sunuldu ve kabul edildi.

Yeniden açılacak (Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri) nin kuruluş, hazırlık ve esasları hakkında kanun tasarısının reddini tazammun eden önerge kabul edildi. Reddin vassıfını tâyin için yapılan açık oylamada salt çoğunluk sağlanamadı.

24 Haziran 1971 Perşembe günü saat 15.00 te toplanmak üzere Birleşime saat 18,07 de son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Bitlis
Hayri Mumcuoğlu	Orhan Kürümoğlu
	Kâtip
	Niğde
	Kudret Bayhan

SORULAR

Yazılı soru

1. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Malatya - Akçadağ İlköğretmen

Okuluna dair, yazılı soru önergesi Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (7/804)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Raporlar

1. — Orman Genel Müdürlüğü 1971 yılı Bütçe Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/487; Cumhuriyet Senatosu 1/1240) (S. Sayısı : 1589)

(Dağıtım tarihi : 23 . 6 . 1971)

2. — 1971 yılı Bütçe Kanunu ile bu kanuna bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/489; Cumhuriyet Senatosu 1/1241) (S. Sayısı : 1590)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekil Hayri Mumcuoğlu

KÂTİPLER : Orhan Kürümoğlu (Bitlis), Kudret Bayhan (Niğde)

BAŞKAN — 79 ncu Birleşimi açıyorum.

3. — YOXLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacak.
(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Yoklamadan sonra gelen sayın üyeler işaret buyursunlar efendim.

Çoğunluğumuz vardır.

Muhterem arkadaşlarım, iki gündem dışı konuşma istemi vardır. Sayın Ekrem Acuner, «Yurt çıkarları yönünden önemli gördüğüm bir konuyu açıklamak üzere gündem dışı söz talebediyorum» şeklinde yazılı bir istemde bulunmuştur.

Yurt çıkarları kavramı, geniş bir kavramdır. Mevzuunu ve mahiyetini, gündem dışı taleplerde bildirmeniz lâzım. Nedir Sayın Acuner talebiniz?

EKREM ACUNER (Tabii Üye) — Sayın Başkan, şahsımı itham edebilmek için, henüz tutuklu veya göz altında bulunan kişilere beni itham ettirmek üzere yapılan insanlık dışı işkence ve zulümleri burada dile getirmek istiyorum. (Gürültüler)

BAŞKAN — Bir dakika rica ederim.

EKREM ACUNER (Devamla) — Kamuoyuna açıklanmasını istiyorum. Başbakanın, Heyeti Umumiyyede, Türk kamuoyuna bilgi vermesini talebediyorum. O bakımdan söz istedim.

BAŞKAN — Direniyor musunuz Sayın Acuner?

EKREM ACUNER (Tabii Üye) — Evet efendim, direniyorum.

BAŞKAN — Sayın Acuner, mahiyet ve konusunu açıkladığı gündem dışı konuşma isteminde direnmektedir. Kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

Sayın Selâhattin Cizrelioğlu, Parlâmento ve Hükümetin tutumu hakkında gündem dışı konuşmak üzere söz verilmesini istiyorsunuz. Direniyor musunuz efendim?

SELÂHATTİN CİZRELİOĞLU (Diyarbakır) — Evet efendim.

BAŞKAN — Sayın Cizrelioğlu, gündem dışı söz isteminde direnmektedir. Kabul buyuranlar... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir efendim.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesi hakkındaki kanun teklifinin, evvelce aynı kanunda değişiklik yapılmasına dair tasarının görüşmek üzere kurulmuş bulunan Geçici Komisyona gönderilmesini isteyen Komisyon Başkanı Yiğit Köker'in önergesi.

BAŞKAN — Gündeme geçiyorum. Bir sunuş var, arz ediyorum.

Yüksek Başkanlığa

Genel Kurulca Geçici Komisyonda görüşülmesi kararlaştırılan 5434 sayılı Türkiye Cumhu-

riyeti Emekli Sandığı Kanununa geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifinin 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek ve geçici maddeler eklenmesine ve bu kanun ile diğer kanunların bazı hükümlerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısının görüşülmekte olduğu Geçici Komisyonumuza havale edilmesi hususunda karar ittihazını arz ve teklif ederim.

Geçici Komisyon Başkanı
Ankara

Yiğit Köker

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza sunuyo-

rum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir efendim.

Bir önerge daha var, sunuyorum efendim.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Başbakanlıkça 15 . 6 . 1970 gün ve 71 - 546/4407 sayılı yazı ile T. B. M. Meclisi Başkanlığına gönderilmiş bulunan 3491 sayılı Toprak Mahsulleri Ofisi Kanununun 7368 sayılı Kanunla değişik 18 ve 27 nci maddeleriyle ek 2 ve 3 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bir madde eklenmesi hususunda hazırlanan kanun tasarısı 21 . 6 . 1971 tarih ve 1/351 sayılı yazı ile T. B. M. Meclisinin 117 nci Birleşiminden Cumhuriyet Senatosuna sevk edilmiştir.

Konunun müstaceliyet ve önemine binaen

Tarım, İçişleri, Anayasa, Mali ve İktisadi İşler, Bütçe ve Plân komisyonlarından seçilecek üçer kişiden teşekkül edecek Geçici bir Komisyonla görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Ayhan Çilingiroğlu
Sanayi ve Ticaret Bakanı

BAŞKAN — Sayın Çilingiroğlu, bu komisyon dünkü birleşiminde kuruldu efendim.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI AYHAN ÇILINGİROĞLU — Öyle mi efendim.

BAŞKAN — Evet efendim.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI AYHAN ÇILINGİROĞLU — Öncelikle görüşülmesini rica ediyorum.

BAŞKAN — O zaman teklif yaparsınız efendim.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 9 . 7 . 1961 tarihli ve 354 sayılı T. C. Anayasasının 56 nci ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (Millet Meclisi 2/524; Cumhuriyet Senatosu 2/331) (S. Sayısı : 1591) (1)

BAŞKAN — Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanının bir önergesi var, sunuyorum efendim.

Yüksek Başkanlığa

Gündemin birinci görüşmesi yapılacak işler kısmında bulunan 1591 sıra sayılı T. C. Anayasasının 56 nci ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin, gündemde mevcut bütün işlere takdimen ve öncelikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Anayasa ve Adalet
Komisyonu Başkanı
Samsun
Bafet Rendeçi

BAŞKAN — Önerge üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir. Gündem maddesine bu suretle başlamış oluyoruz.

(1) 1591 S. Sayılı basmayazı tutanağa eklidir.

Teklifin gerekecesinin ve ihtiva ettiği maddelerin tümünün okunup okunmaması hususunu oylarınıza sunuyorum. Okunmasını kabul edenler... Okunmamasını kabul edenler... Okunmaması kararlaştırılmıştır.

Tümü üzerinde söz isteyen sayın üye?... Sayın Mirkelâmoğlu, buyurun efendim.

MECİP MİRKELÂMOĞLU (İzmir) — Değerli Başkan, sayın senatörler, aylardan beri istismarı yapılan, demagojiye pek müsait bir konunun muhatarahı sahasında birkaç söz söylemek istiyorum.

Zaman zaman kamuoyuna Türkiye'nin bütün önemli sorunlarının üstünde ve işin doğrusu ile hiç ilişkisi olmayan bilgilerde sunulan bu konu Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin maaşlarına ilişkin olan sorundur. Bilinmek tedir ki, halen Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine maaş tediyeğini mümkün kulan mevzuat işlemoz bir haldeadır. Anayasa Mahkemesinin bir iptal işlemi ile hâsıl olan fiili durum sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri maaş ve ödenek alamaz durumuna düşmüş bulunmaktadırlar. Üzerinde konuşulması, tartışılması pek mümkün olduğu, bizzat yüksek mahkeme Başkanının menfi oy yazısı ile aşikâr bulunan bu iptal kararını; Parlamento, hukukî değer ve evsaf açısından tartmak ve tartışmak gibi bir yola gitmemiş, aksine hem yüksek mahke-

meye duyduğu saygı gereği olarak, hem de mültebel ihtimalleri hesab ederek Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini bütün kamu personelinin yararlandığı haklardan mahrum yönünde kullanılan ilgili Anayasa fıkrasının kaldırılması yoluna gitmiştir. Bugün konuşulacak konulardan birisi budur. Düşman karşısında, düşmanı yemek tedbirlerini arayan birinci Mecliste de, daha sonraları da buna benzer konular Meclislerde görülmüştür. İlk Meclislerden beri toplumumuzun bütün kesimlerinin hakları bu Meclislerin dikkatinde ve şefkatinde süzülerek geçmiştir, geçmektedir ve geçecektir. Her hangi bir sümreyi ilgilendiren bir hak konusunda, hattı Meclislerin ihmali ile de ilgisiz bulunmayan bir duraklama olduğunda, dünyama bütün yıldırımları başımıza yağdırılmaktadır. Biz, bunu demokratik yağanın tabii ve olağan tecellileri olarak kabul ediyoruz ve yakınıyoruz. Ancak, kendimize ait bir sorunu yarım seneden beri, daha fazla bir zamandan beri gözememiş olmamız hiçbir mahafilde en ufak bir yankı uyandırmadığı gibi bir çözüme bağlamak için yapmakta olduğumuz bu teşebbüs bile günlerden beri kamuoyunun tahriki yolunda bir araç gibi kullanılmaktadır. («Bravo» sesleri)

Bir yandan radyolarımız, iki günden beri bu konuya bütün dünya ve yurt sorunlarının üstünde bir süre ve sıra önemi ile kamuoyuna aktarıncak, diğer yandan bir kısım çevrelerde 100 bin, 100 bin lira rakamları üzerinde spekülâtif istismarlar yapılmaktadır.

Şimdi, ben yazılan ve söylenseileri hep iyi niyetle yazılmış ve söylenmiş, fakat doğruyu öğrenemediklerini için kamuoyuna doğru bilgi verilememiş kabul ederek, bu değişiklik kabul edildiği takdirde, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ne alacaklarını net, bürüt kelimelerinin dolambaçlarına sığınmadan iyi niyetli nazarlara arz ediyorum.

Bu değişiklikten sonra bir üyenin eline aylık ödenek ve yolluk olarak 7 bin küsür lira geçecektir. Bu miktar, birinci derecede Devlet memurunun aldığı paraya, onun yarısı kadar ödenek eklenerek bulunacaktır. Toptan ödeme olarak da 1 Mart 1971 tarihinden Mayıs ayı sonuna kadar alınmamış maaşlardan müterakkim tutar ile 1 Haziran ilâ Ağustos 1971 sonuna kadar alınacak üç aylık, yani toplam olarak altı

aylık 7 bin lira tutarı, net olarak bir sayın üyenin eline geçecektir. Kanun teklifinin makabiline teğall edilmiş bulunması, diğer bir ifade değişikliği ile beraber mütalâa edilince bu miktarın üzerinde bir miktarı hatırlatmış bulunmaktadır. Ancak, söylenen ve yazılanlar doğru değildir ve net miktar biraz evvel arz etmiş olduğum rakamdır. Makabiline teğallin nedeni şudur: Bilindiği gibi Personel Kanunu 1 Mart 1970 den itibaren işlemektedir. Bütün kamu personeli ve emeklileri bu tarihten itibaren yeni bir pozisyon kazanmış bulunmaktadır. Memuriyetlerine ve emekliliklerine ilişkin bütün sorunların ve yeni doğmuş olan bütün hakların başlangıcı 1 Mart 1970 tarihidir. Personel Kanunu ile bütün Devlet personelinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin kaderleri birbirine bağlanmıştır ve bu bağlantı 1 Mart 1970 tarihinden itibaren geçerli sayılmıştır. İşte bu nedenlerle üyelerimizin emeklilik ve sair durumlarındaki hakları ve sorunları göz önüne alınarak kanun 1 Mart 1970 den itibaren geçerli sayılmıştır.

Değerli arkadaşlarım, bu kısa mâruzatla Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin maaşlarıyla ilgili toplu bilgiler sunmuş bulunuyorum ki, bu bilgiler kamuoyuna her yayın organının Parlâmento üzerindeki özel düşüncelerine ve maksatlarına göre ayrı yönlerde ve biçimlerde sunulacaktır. Şu kadarını arz edelim ki, biz iyi niyetlilere ve iyi maksatlara hitab ediyoruz. Bunun dışındakilerle de meşgul bulunmuyoruz.

Hepinizi saygılarıyla selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Tümü üzerinde söz isteyen başka sayın üye?... Yok. Sayın arkadaşlarım, Anayasamıza 155 nci maddesinin 1 nci fıkrasının 2 nci cümlesi, «Anayasa değişikliğinin Meclislerin ayrı ayrı üçte iki çoğunluğunun oylarıyla ancak kabulünün mümkün olduğunu âmirdir.» Oylama şekli hakkında da bir önerge gelmediğine göre maddelere geçilmesi konusunu açık oylarınıza sunacağım. Açık oylarınıza sunuyorum, kutular vazifeliler tarafından, bir itiraz vâkı olmadı takdirde, doluşturılacak, neticeyi tevbitt ettikten sonra devam edeceğiz. Vazifeliler kutuları doluşturırlar. Beyaz kabul, kırmızı ret, yeşil çekimser...

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Bir şifahi usul teklifinde bulunmama müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

MEHMET ÜNALDI (Adana) — Maddelere geçilmesi, isim okunmak suretiyle tesbit edildikten sonra madde üzerindeki oylamaları, oraya kutu koymak ve isim okunarak bütün üyelerin her maddede açık oyunu kullanmasında fayda vardır.

BAŞKAN — Sayın Ünal'dı'nın beyanı, kulların dolaştırılması tarzındaki açık oya itiraz karakterindedir. Bu nedenle açık oylama ad okunmak suretiyle yapılacaktır. Sayın üyelerin adları alfabetik sıraya göre okunacak, maddelere geçilmesini kabul buyuranlar «evet» «kabul» diyecekler, geçilmesini kabul etmeyenler «ret» beyanında bulunacaklar, çekinseler çekinse kaldıklarını ifade edecekler, sarih olarak.

Tüzüğümüzün 108 nci maddesini uyguluyoruz. Üç dakika süre ile zil çalıyoruz efendim. Oylamaya başlıyoruz efendim. Tekrar arz edeyim. Maddelere geçilmesini kabul buyuranlar «kabul» reddedenler «ret» çekinse kalanlar «çekinse» beyanında bulunacaklardır.

(Ad okunmak suretiyle oylama yapıldı)

BAŞKAN — Sayın üyeler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56 nci ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin maddelere geçilmesi hakkında yapılan açık oylama sonucunu arz ediyorum :

155 sayın üye oylamaya katılmış, 155 sayın üye de kabul oyu kullanmışlardır. Bu suretle maddelere geçilmesi kabul edilmiştir, efendim. Ret oyu kullanılmamıştır, çekinse oyu keza, kullanılmamıştır.

Muhterem arkadaşlarım; bir sayın üye, Senatamızın Sayın Başkanı Tekin Arıburun'un da oy kullanmasının Anayasaya aykırılığına işaret etmiştir. Bendeniz, Anayasanın maddesinde emrolunan, «Başkan oy kullanmaz» sözü ile Divanda, Başkanlık mevkiinde bulunan kimse oy kullanmaması mânasını anlıyorum. Bu itiraz kabul edilse dahi filhal, esasa müessir görülmemiştir. Bu itibarla bir işleme de tabi tutulacaktır.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Siz, kendiniz oy kullandınız mı efendim?

BAŞKAN — Ben oy kullanmadım, efendim. Onu da açıkladım efendim. Buyurun Sayın Komisyon Başkanı.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET RENDEÇİ (Samsun) — Sayın Başkan, raporda küçük bir yanlışlık olmuştur. Müsaade ederseniz onu zapta da dercedelim.

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporunun ikinci sayfasının sondan ikinci paragrafındaki son cümlede; «İşbu kanunun 1 Mart 1971 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmesini kabul etmiştir.» şeklindeki tarih 1 Mart 1971 değil, metinde kabul edildiği ve gerekçenin diğer kısımlarında izah ve arz edildiği veçhile, 1 Mart 1970 tir. Bir matbaa hatasıdır, tashih ediyorum efendim.

BAŞKAN — Bu dairede zabıtlara intikal etmiştir efendim. Teşekkür ederim. Filhakika 1 Mart 1971 olarak yazılmıştır.

Maddelere geçiyoruz :

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 nci ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun

Madde 1. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Son milletvekili genel seçimlerinde mutabek oy sayısının en az yüzde beşini alan veya bu seçimlerde Millet Meclisinde grup teşkil edecek sayıda milletvekilliği kazanmış bulunan siyasi partilere Devletçe yapılacak yardım kanunla düzenlenir.»

BAŞKAN — Birinci madde üzerinde buyurun Sayın Dikeçlil.

HÜSNÜ DİKEÇLİLİ (Kayseri) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar; bu hususta konuşmanın zor olduğunu biliyorum. Fakat bu maddenin âdil bir madde olduğuna kaani değilim. Şu bakımdan kaani değilim : Partilere yardımlar yapılıyor, yapılmaktadır ve nitekim yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi partilere yardım maddesini de tayyetmiştir. Eğer Parlâmentoda parti varsa, partiler olacaksa sadece şu miktar oy alan partilere değil, fakat Parlâmentoda grupları olan partilere de yardım edilmelidir. Parlâmentonun içerisinde her hangi bir meseleden dolayı ki, iktidar partisinin içerisinde cesaretle çıkıp meseleleri ortaya koyup bir grup

kurmak mümkün değil. Ancak doğru yolda, hak yolunda mücadele etmiş insanlar partiden ayrılır, çıkar, parti kurabilir. Hele muhalefet partisinin içerisinde, iktidar partisinin içerisinde olup da muhalefet yapmak, o partiden ayrılmak Dünya parlamento tarihinde görül-müş bir şey değildir. (A. P. sıralarından, «Partiyi parçalama» sesi) Parçalama değil. Bu vaziyette partilere tekrar yardım edeceksiniz ve Parlâmentonun içerisinde grupları olan partilere yardım etmiyeceksiniz. Öyle bir siyasi zihniyete sahibolacaksınız ki, C. H. P. nin içerisinde bir yeni parti doğacak, ki verilmesini kabul ediyorum, sonra bir kanun getireceksiniz, bilâkis iktidar partisi onu destekliyecek ona yardım-da bulunacak fakat kendi içinden çıktuktan sonra kahir ekseriyetle 41 kişi ile Parlâmento-da grup kurduktan sonra öyle bir kanada yardım yapılmıyacak, yardım yapılmaması için aksi kanaatte ve istikamette oy verilecek. Bu ne ile mümkün? Bir defa Siyasi Partiler Kanununa da uygun değil. Çünkü, Siyasi Partiler Kanununda Millet Meclisinde 45 üyesi olan, anamuhalefet partisi olarak kabul ediliyor. Pekâlâ bir partiden ayrılmış, parti kurmuş, 45 milletvekiline sahibolmuş bir gruba elbette yardım yapılması lâzımdır. Ama grup aşağılara düştüğü takdirde olamaz. Muhalefet partisi yeteneğine sahip, 45 üyeye malik olan bir parti elbette varlığını ispat edecek bir parti demektir. O bakımdan burada ve Millet Meclisinde 45 üyesi olan bir gruba, elbette ki, bu Partiler Kanununda yardım yapılması lâzımdır. Yapılmamış. Haddizatında ben vicdanen partilerin Devlet Hazinesine el uzatmasına taraftar değilim. Eğer bir parti varsa ve parti olarsa kendi yağı ile kavrulması ve üyelerinin aidatı ile ayakta durması lâzımdır. Bugün her hangi bir partinin hesabı kontrol edilse, tetkik edilse, tahmin ederim ki, o parti alın açıklığı ile hesap veremeyecektir. Hesap verecek durumda da değildir. Çünkü, bu alınan paralar yerine masraf olarak kullanılmamıştır. Ben vaktiyle lâlet-tayin yerlere kullanıldığı hakkında A. P. nin içerisinde iken soru da vermiştim. Ama Partiler Kanunu ile ilgili olmadığı için soruma cevap verilmedi, olmadı.

Devletin 4 milyonunu alacaksınız fakat Devletin bu 4 milyonunu aldıktan sonra Devlet idaresini muayyen istikamete doğru götüreceksiniz,

o parayı alacaksınız kullanacaksınız, ondan sonra nerede, nasıl sarf ediliyor, belli değil. Eğer bu partilere para iyi bir murakabeye tabi tutulursa göreceksiniz ki, partilere verilmiş olan paraların yerine masraf olmadığı ve partinin dışında yönlerde sarf edildiği meydana çıkacaktır.

Arkadaşlarımız partilere yardımı kabul edecekler. Ama bu yardımı yaptıktan sonra bunun âdil olması için elbette Parlâmentonun içerisinde 45 üyesi olan bir topluluğa burada yardımın esirgenmesi doğru değildir. Ben bu hususta Millet Meclisinde 45 üyesi olan partilere de yardım yapılması için bir önerge takdim ediyorum, arkadaşlarımız bu teklifimi kabul eder veya etmez. O bakımdan bu önerge kabul edilmesini istirham edeceğim. Bu, âdilâne olur. Haddizatında ben partilere yardım yapılmasının, şahsım adına, aleyhindeyim. Ama yardım yapılmak için bir protokole girilmiştir ona bir şey diyeceğim yok. Her hangi bir dernek, her hangi bir siyasi teşekkül Devlet Hazinesinden değil, ayakta durabilecekse üyelerin aidatı ile durması lâzımdır. Bunun dışında Hazineden yardım alarak ayakta durmaya çalışan siyasi teşekküller benim kanaatimdeki siyasi teşekküller değildir.

Millet Meclisinden çıkmış, buraya gelmiş, arkadaşlarımız bunu ekseriyetle kabul edecektir. Çünkü, iki büyük partiye Hazineden yardım yapılacaktır. Bu, kabullenecektir, ona diyeceğim yok. Kabullennileceğine göre bir çıkış yaparak; diğer partilerde de olabilir. 45 üyesi olduktan sonra Siyasi Partiler Kanununa göre, arz ettiğim gibi bir muhalefet partisi oluyor, daha doğrusu anamuhalefet partisi oluyor, ona da yardım yapılması iktiza eder.

Saygularıyla.

BÂŞKAN — Teşekkür ederiz efendim. Sayın Salihoglu buyurun efendim.

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Değerli arkadaşlarım, siyasi partilere Hazineden yardım yapılması meselesi hakikaten çeşitli çevrelerde, çeşitli şekilde münakaşa edilegel-mektedir. Şimdi benden evvel konuşan arkadaşım da, kendi kanaati olarak, bunun verilmesinin doğru olmadığını söylemiştir. Ama verildiği takdirde de şu esaslar çerçevesinde verilsin beyanında bulunmuştur.

Siyasi partilere Hazinesiden yardım yapılması, benim kanaatime göre, Anayasanın maddei mahsusasında da mevcuttur. Şöyle ki, Anayasa, «Siyasi partiler, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarıdır.» diyerek bu parti mefhumunu bir ünite olarak Anayasa içine almıştır. Binaenaleyh Hazinesiden yardım yapılmadığı takdirde mahzur ne olabilir sualini şöyle kafamızda bir gezdirdiğimiz takdirde yardım yapılmasının büyük faydaları olduğu ortaya çıkar. Çünkü, bir siyasi parti, çeşitli menfaat gruplarının içine daima girebilmesi mümkün olan bir cemiyettir. O cemiyetin ayakta durabilmesi, maddi birtakım ihtiyaçları, olacağına göre, ister istemez o etkinin, o tesirin altında kalır. O halde madem ki, demokrasi siyasi partilerle olabiliyor, Hazinesiden para verilmesi mutlak surette lâzımdır.

İkinci konu; bu paranın ne şekilde verilmesi keyfiyettir. Benden evvel konuşan arkadaşımın, Mecliste şu veya bu partiden şu veya bu sebeple ortaya çıkan ayrılıklarla meydana gelen bir partinin de bu parayı alması iddiasına katılmak mümkün değildir. Şöyle ki; bir siyasi parti tasavvur edin, çeşitli sebeplerle parti disiplini yönünden bir grup partiden ihraç da edilebilir, bunun tersine bir grup başka bir düşünce ile, kendisine göre bunun adı fazilet ve ahlâk mücadelesi de olabilir, kendisine göre başka şey de olabilir, partiden ayrılmıştır. Ama Meclise gelirken bir etiketle, bir firma ile, bir forsla gelinmiştir. Binaenaleyh esas odur. Onun dışında bulunma keyfiyeti, sürenin dolmasından ibarettir. Süre dolduktan sonra, halk oyuna gildikten sonra yeni firma, yeni etiket ne derece revaç bulacaktır, belli değildir. O halde, burada o arkadaşın dediği kabul edilse birtakım ahlâki boşluklar doğar. Nasıl? 10 tane kafadar birleşir, «gel yahu, biz de ayrılalım sonra birleşiriz, seçimden yine 10 gün kala girebiliriz, ayrılınca nasıl olsa şu kadar para alınacak cemiyeti de kurarız, olur biter» gibi yollar dahi açılabilir. Binaenaleyh kanaatimca şu gelen metin en ahlâklı, en doğru ve hakikaten iyi niyetle hazırlanmış bir metindir, buna aynı şekilde rey verilmesini rica eder, saygular sunarım efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Sayın Nahit Altan.

NAHİT ALTAN (Çanakkale) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, benden evvel konuşan Sayın Hüsnü Dikeçligil bir kelime sarf etti, onun üzerine mecburen söz aldık. Hak için mücadele edenlerin bir araya gelip kurmuş olduğu parti ve gruptan bahsetti. Bu mevzu sosyal ilimlerde daima münakaşayı mucip bir husustur. Hak hangi taraftadır, bunun kıstası nedir, hele siyasi partiler içindeki mücadele kimin haklı, kimin haksız olduğu hiçbir zaman bir kıstas, sabit bir ölçü ile tesbit edilemez. Bu ancak milli irade ile tesbit edilebilir. Milletlin huzuruna gidip bir seçime girersin, o seçimde lâ-yık olduğun rey alırsın o vakit ancak senin, iddia ettiğin hususların millet tarafından kabul edilmiş bulunduğu sabit olur ve o vakit buradan kalkıp bir hak iddiasında bulunabilirsin. Kanunun metni onun için son seçimlerde % 5 oy alan, yani milletin tasvibine mazhar olmuş bir parti olan ve aynı zamanda çıkarıldığı milletvekili adedi itibarıyla de grup kurmaya tam mânasıyla kadir olan bir partiye bu hakkı tanıyor. Nümuneleri meydanda, çok partiler gördük böyle kırk kişi ile ayrılmış ve ondan sonra ilk seçimde 15 milletvekilliğine düşmüştür. Sizin de o vakit seçime girdiğiniz zaman kaç kişiyle geleceğiniz malûmmu ki, ben malûm olmıyan bir hususta Devlet kesesinden para vereyim.

Kaldı ki, burada bazı suiistimaller de akla gelebilir. On kişi, malî durum itibarıyla, kendi mmtakalarında gereken propagandayı yapmayacaklarını anladıkları takdirde ayrılırlar, bir grup kurarlar, buradan parayı bir parti namı altında alırlar, giderler o muhitte yine eski seçmenleri ile temasa geçerler; seçim yaklaştığı zaman yine kendi partilerine «kusur ettik» derler ve dönerler. Sonra da o parayı sarf etmede kendi propagandaları için mükemmel rol oynamış bulunurlar. Biz bu gibi suiistimallerin kapılarını, açarsak, o halde her partide buna cevaz verir duruma düşeriz.

Muhterem arkadaşlarım, burada mühim olan, milletin iradesidir. Sen milli iradeye güveniyorsan, şahsan rey almaya güveniyorsan çıkarsın meydana. Hiçbirimiz şahsan rey almış değiliz. Hepimiz partimizin etiketi, partimizin millete sunduğu programını, tüzüğünü

va'dederek buraya gelmişizdir. Şahıslarımıza rey aldığımızı her halde tam mânasiyle iddia edemeyiz. Bir Çanakkale yetmiş bin, seksen bin rey veriyorsa senatör Nahit'e vermiyor bunu. Belki içinde bin tanesi benim hatırım içindir, ama ekseriyeti partimedir, partimin programıdır, partimin iktidara gelmesi için, yapacağı hizmetler ve yaptığı hizmetlerin nümunesi olarak gözükmektedir.

Sen benim partimin propagandasını yapacaksın, benim partimden rey alacaksın, sonra da içeride şu veya bu sebepten dolayı niza çıkaracaksın. Şahsi ihtirasını tatmin edemediğin için arzuna vâsıl olamadığın için ayrı bir parti kuracaksın, ondan sonra gelip bu partiden aldığın oylara dayanarak millet kesesinden para istiyeceksin, buna cevaz yok, arkadaşlar.

Memlekette parti enflasyonuna meydan vermemek lâzım. Nümuneleri meydanda. Herkesin ideolojisi belli ise parti kurdun, partinin de ideolojisi belli olmalıdır. Partinin programı sağlam olmalıdır. Ayrıldığın partiden fazla bir ideolojin yoksa niye ayrılıyorsun, şahıs kavgası için ayrılıyorsun, şahıs kavgası için ayrılıyorsan demek ki, sen bir dâva uğruna çarpışmıyorsun, memlekete hizmet için çalışmıyorsun, sen şahsi mevki ve makam için çalışıyorsun. Öyle ise millet sana bunu vermez. Eğer bu noktadan hareket edecek olursak bizden daha fazla hakka sahibolanlar kimlerdir. Müstakil olarak adaylığını koymak cesaretini gösterip muntakasında 30 - 40 bin rey alan kuvvetli ve bu hakka bizden daha çok hakka sahip insandır. Onlara da para verelim. Niye bu iddiada bulunmuyoruz? Müstakillerin bütün vatan sathında aldığı reyleri teker teker hesabedersek belki % 15 çıkar. Onları daha kıymetlidir. Şahıslarına oy almışlardır.

Muhterem arkadaşlar, bu esbabı mucibeler hiçbir zaman burada şu maddenin isabet derecesini yürütemez. Hakikaten yerinde, çok isabetli, millî iradeye kıymet veren partilerde ideolojik fikir, program ve prensipleri gütmenin, şahsi her türlü ihtirasları önlemenin bir tedbiri olarak görmekteyim, onun için itibar buyurmanızı istirham eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Haydar Tunçkanat.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Sayın senatörler, prensip itibariyle partilere devlet bütçesinden para verilmesine karşıyım. Yal-

nız, Demokratik Partiden bir arkadaş bu Anayasa maddesinin partilerle ilgili tadilatı dolaşısıyla kendi partisine de bir tahsisat verilmesi için konuşmada bulundu ve bir önerge verdi. Buna mukabil Adalet Partisinden iki sayın senatör de aleyhinde konuştular. Eğer adalet sağlamak isteniyorsa, şahsi kanaatim odur ki, örneği de mevcuttur, bundan evvel Halk Partisinin içerisinde bir Güven Partisi ayrılmıştır, aynı esaslar içerisinde ve Adalet Partisinin içerisinde de aynı şartlar içerisinde Demokratik Parti ayrılmıştır. Fakat Adalet Partililerin oyları ile Güven Partisine bu partilerle ilgili kanunda değişiklik yapılmak suretiyle Devlet bütçesinden para verilmiştir. O zamanın gerekçesi Adalet Partililer için ne ise bugünkü gerekçenin de aynı olması lâzım. O zaman burada oy kullandık ve kendi oyları ile bunu kanunlaştırdıkları bir gerçek olduğuna göre bugün kambar başka yoldan aksi tezi savunmaları büyük bir gelişkidir. Eğer Adalet Partili arkadaşlarım bu hususta âdil olmak istiyorlarsa bu partiye de...

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — O bir kanundu, bu Anayasa tadilidir.

BAŞKAN — Lütfen efendim, lütfen.

HAYDAR TUNÇKANAT (Devamla) — Çok rica ederim, bir uygulama, hiç fark etmez. Mahzû eylemdir. Bu bakımdan oylarını önergenin lehinde kullanmaları gerekir. Ben bu hususu belirtmek için söz aldım, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Tesekkür ederim efendim.

Sayın Dikeçlil, buyurun efendim.

HÜSNÜ DİKEÇLİL (Kayseri) — Efendim; ben polemik yapacak değilim. Yalnız ortada bir mesele var. Benden önceki arkadaşımız güzel belirtti. Eğer insanlar samimi ise, kanaatleri bir noktada ise vaktiyle bir partinin içinden doğup - ben verilmesine taraftarım, Güven Partili arkadaşlarımı severim - onlara, başta bulunan Sayın Başbakan, «Kanun getirin de biz size yardım edeceğiz, bu kanunu biz destekliyeceğiz» dediler. O zaman buradaki arkadaşlarımız da bu kanunun lehinde çıktılar, konuştular, benden önce buraya çıkıp konuşan arkadaşlarımız müdafaa ettiler. O da kanun, bu da kanun. Bu, Anayasa Kanununda bir tadil; o, Siyasi Partiler Kanununa göre gelen bir kanundur. Kanun, kanundur. İşte ayrıldığımız nokta burada. Siz o zaman getiriyorsunuz Siyasi Par-

tiler Kanununa ait bir kanun ve karşınızda bir muhalefet partisi var diye onu bölmek için, destekliyerek ona yardımda bulunabiliyorsunuz, ben de taraftarım. Şimdi polemige kaçmayı, Türkiye'nin idaresi meydanda bugün. Devleti, halkı idare için veriyse reyini o rey i iyi istikamette kullanmak, iyi istikamete götürmek ve Devlet gemisini selâmetle ileriye doğru götürmek şartıyla bu millet sana reyini vermiştir, Adalet Partisine bunun için vermiştir. Devlet gemisini batır, yara aldır diye vermemiştir, o rey i sana. Devlet gemisini batırdıktan sonra halkın huzuruna çıktığın zaman bakalım ne dereceye kadar rey alacaksın, daha c da belli değil.

ENVER İŞIKLAR (Samsun) — Sen bilemezsin, onu rey veren bilir.

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Devamla) — Bu Müslüman Türk halkının akli selimi vardır, şuru vardır, biz o şura güveniyoruz. Evet, akli-selimini kullanmadığı takdirde gemiyi Türk Milleti batırır, Türk Milleti ise sağduyu sahibidir, bu meydandadır, meydanda.

ENVER İŞIKLAR (Samsun) — Millete güven öyle ise...

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Devamla) — Ben, Türk Milletine güvenirim ve Türk Milletinin sağduyulu evlâdım. Ömrüm boyunca onu müdafaa etmişimdir, fırsatları değil. O millete güveniyorum, o milletin başında bulunanlar, etrafındaki adamlara Devlet Hazinesine uzanıp da milyonları vermiyecektir. Türkiye Devleti tarihinde görülmemiştir bu. Gözükmemiştir, gözükmiyecektir, tetkik edin tarihi. Öyle Devlet adamlarına bu millet bir daha rey vermez.

ENVER İŞIKLAR (Samsun) — Verecek, verecek...

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Devamla) — Sen «verecek» diye böbürlenme görüşürüz sizinle, görüşürüz. Sağ kalırsak görüşürüz. Verirse Devlet gemisi böyle olur işte. Böyle acemi ellere verirse işte hali böyle olur. Şimdi polemige girmiyelim. Birakalım o meseleyi, belli olur. Fakat biz burada haklı bir noktayı müdafaa ediyoruz. Biz on kişi için demiyoruz. Siyasi Partiler Kanununa göre Büyük Millet Meclisinde 45 üyesi varsa o takdirde yardım yapıl-sın diyoruz ve biz 41 kişiyiz. 45 olduğumuz takdirde yardım yapılsın, diyoruz. Anamuhale-

fet Partisi durumuna geçiyoruz. Yoksa korkmuyorsanız yığıtçe verin. Devletin dört milyon lirasını alacaksınız, ben teklif ediyorum, siz bir kanun getirin, «Maliye müfettişleri Adalet Partisinin hesaplarını kontrol etsin» bakalım ne çıkacak? (A. P. sıralarından gürültüler)

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Yahu daha düne kadar içinde idin...

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Devamla) — İçinde iken de haksızlıklarla mücadele etmiş adamım. Grupunda da başka yerde de söyledim, içindeydim... Orada da söyledim. (Gürültüler)

Şimdi, Sayın Başkan ben polemik yapmıyım diyorum. Olduğu müddetçe bu olacaktır. İkinci maddede konuşacağım, ben Mirkelâm-oğlu'nun izahını dinledim ve onun öyle olmasına ait fikrimi de ifade edeceğim. Kürsüdür burası. Biz diyoruz ki, on kişi ayrılacak - bu milletvekilleri bu kadar düşmedi - parti kuracak, ondan sonra - Güven Partisi yedi mi? - Hazinesiden yardım alacak, bunu bilmem neye sarf etmek için iş yapacak. Bu, öyle kolay değil. Biz diyoruz ki, partiler on kişilik değil, Millet Meclisinde, çıkardığımız kanuna göre, 45 üyesi varsa ve anamuhalefet partisi durumunda ise buna yardım yapılmalıdır. E, sizin içinizden kopan insanların rey hakkı yok mu, dışarıda, efkârı umumiyede, ne biliyorsunuz bunu...

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Yok, yok...

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Devamla) — Nereden kestirebiliyorsunuz, görüşürüz sen yok de bakalım.

BAŞKAN — Sayın Öztürkçine, rica ediyorum efendim.

HÜSNÜ DİKEÇLİĞİL (Devamla) — Biz, haklı bir itirazda bulunuyoruz burada. Kabul edersiniz, etmezsiniz, Tekrar şahsi kanaatimi söylüyorum. Hiçbir partinin Devlet Hazinesine elini uzatıp para almaya hakkı olmamalıdır. Aldıktan sonra eşitlik prensibi olmalıdır. Evet, kendinize güveniyorsanız Hazinesiden para almayınız, ayakta durumuz, seçimlere giriniz. Alacaksınız dört milyon lirayı, zaten ulûfeye alıştırmışsınız, ulûfecilere dağıtacaksınız, rey almaya kalkışacaksınız, bu âdil nizam mı?... (A.P. sıralarından gürültüler)

Kaldırın, kaldırın hiçbir parti yardım görmesim. Bu maddeyi tayıyedin. Ve etmediğiniz takdirde âdil bir teklifte bulunuyoruz, âdil teklifi kabul edin. Biz başka bir şey söylemiyoruz ki.

Saygılarımla. (A.P. sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Termen.

ZİYA TERMEN (Çanakkale) — Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım, Anayasanın bu istikametteki tadilinde, haklı bir konuyu, hissine ve heyecanına mutabık ve muvazi mânada takdime çalışan Hüsnü Dikeçligil arkadaşım ile, bu konunun A.P. perspektifinde nasıl mütalâa edildiğini ortaya koyan iki sözcü arkadaşımın konuşmalarını, dikkatle dinledim.

Mevzu, ne vazedilişteki hakiki bünye ve esas içinde ve ne de savunma alanında A. P. li iki değerli arkadaşım tarafından kürsüye getirilen fikirlerin çerçevesindedir. Mevzu, tamamen 12 Mart muhtırasından sonra Türk Devletinin Parlamentosundan en ücra kasabasındaki gidışata kadar düzelmesi muktazi meseleye ve felsefeye ışık tutmayan, mugayeret ortaya koyan, hissî bir hâl plânındadır. Bunu viedanlarımızda ikrar edelim ve meselenin üzerine kısaca eğilelim.

Anayasa, demokratik düzeni tarif eyliyen muhkem bir yapı niteliğinde, siyasi partileri, vazgeçilmez unsur olarak ilân etmiş bir yasa halindedir. Siyasi partilerin vazgeçilmez siyasi unsur oluşunun ikrarı hali, ortaya, siyasi partilerin niteliğini de koymuş bulunuyor.

Kanun vaznı, kuvvet olarak, bugün siz kıymetli Adaletçi arkadaşlarımız, siyasi görev deruhde etmiş toplulukların - Parlâmentoya girmiş, ya da girmemiş toplulukların - siyasi görev vermek, içtimai plâtformda siyasi alana hizmet getirmek istikametinde bir hizmet getirip getirmediğinin ölçülerini, suni siyasi kuruluşlarla, tabii siyasi kuruluşlar arasındaki tefriki tesbit ederek, berraklığa götürmek mevkiindediniz!

Hazineden para alabilmek için, 10 kişinin yan yana gelip parti kurmasının mümkün olduğunu söyleyen Sayın Sözcü arkadaşlar, hicran verici bir mantık sunmuşlardır.

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Aman Allah, mantık satarsın.

ZİYA TERMEN (Devamla) — Mühendis Salihoğlu, mantığı benden öğreneceksin! Ben de ev yaptırırken, senin kapını çalacağım.

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Bırak yahu.

ZİYA TERMEN (Devamla) — 10 kişi yan yana gelip Hazineden para..

BAŞKAN — Sayın Termen bir dakikanızı rica edebilir miyim? Sayın Salihoğlu, istirham ediyorum siz de, tahammül gösterin efendim, Sayın Termen'in beyanına.

Devam buyurunuz, Sayın Termen.

ZİYA TERMEN (Devamla) — Ben, muhterem arkadaşlarımın konuşmalarında sükûnet içinde istifade aradım; fakat şimdi kendilerine istifade sunmanın yolundayım ama, aynı sabrı göstermiyorlar.

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Bırak şu Sokrat iddiasını canım Allahaşkına, neredesim be...

ZİYA TERMEN (Devamla) — Salihoğlu, siz dinlemekten âciz kişisiniz, salondan çıkabilirsiniz!

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ZİYA TERMEN (Devamla) — Aziz arkadaşlarım, aslolan Anayasanın ruhuna muvazi bir kanun getirilip getirilmediğinin, ruhumuzda, viedanımızda, ölçüsüne girebilmektir. 45 kişi muhalefet yapmanın özü ve rakamı olarak, Anayasada tarif buluyor. Şu anda ki Hükümet kuruluşu ve Parlâmento yelpazesinde 41 kişi, bir siyasi parti hüviyetinde ayaktaadır. Eğer, alınan reyler esas ise, bir evvelki alınan reye göre para alacak olan siyasi partilere emsal mânada, 41 kişinin, 450 kişilik Parlâmentoda onda bire tekabül eden, yani genel oyun % 9,8 ine uyan mânada rey sahibi olduğu, niçin derpiş olummuyor? İşte size, bir matematik! Sırf rakibini, gelişmesin diye, raşitik mânada kalsın diye, maddi müzayaka içinde Anadolu'da inkişaf kaydedip beni çökertmesin diye, dün Güven Partisine verdiği prensip hediyesinin dışına çıkarak, yeni ve hakikaten 10 kişiye tanınan hakkı, 41 kişiye tanımayan, 4 defa haksız bir meselede, bir kanun ortaya getirilir ise, bunun savunması nerededir? Ki, aziz arkadaşlarım, kalkıp bunu, illâ vermemenin istikametine çekmek istiyorlar! Ve üzümlere şu hususu arza mecburum; 12 Mart muhtırasından

sonra güzel iklimlerde yürüyen bir Hükümet görevi vermekle mükellef Sayın Hükümet, böyle bir kanunun bu istikametteki tadilinde, niçin şurada bulunup ve kürsiye vurup da: «Burada hissilik vardır; memleketin politik hayatını haysiyetli mahreklere oturtabilmek için âdil olmak, hissilikten tecerrüdetmek, şarttır!» Diye, niçin hakkı yenmekte olan, gelişmesin diye kafası ezilmekte bulunan bir siyasi partiye reva görülen bu tadbikatta, Sayın Hükümet, mağdurun yanında yer almamaktadır? Hâdiseler elîmdir! İllâ rakibimizi ezmenin yolunda hâlâ devam kaydediyoruz. Birakınız, sizin fiildişi kulelere çıktığımız merdivenlerden rakipleriniz de çıksınlar!

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Millet çıkartacak.

ZİYA TERMEN (Devamla) — Milletın çıkartacağı aşıkâr, bu söz değil ama, milletın çıkartmasına medar olacak merdiveni kesiyorsun. Kendin, dünkü haysiyetin mevcutmuşçasına büyük para alarak yarına koşarken, benim yarmaki haysiyetimi, asgari kendi mantığımda, niçin imkâna bağlamıyorsun?

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Bravo!

ZİYA TERMEN (Devamla) — Hâdiseleri âdil düşünceye getirmedığımız müddetçe, bu memleketin politika hayatında ümit yoktur. Ne olur, vazı kanun olarak kendi aldığın kadar, siyasi rakiplerine verdiği kadar, asıl ürkmekte bulunduğun D. Parti midir ki, bizden kesmek istiyorsun? Bizim hiçliğimizi burada ikrar eden sen niçin hiçliğimizin ispatı sadedinde al, gir ve neticeyi görelim cesaretini, ortaya koyamıyorsun? Velhasıl bu konuda, büyük hissilik vardır! Mecliste ekseriyetler, hakkı çiğneyen mânaya girmişlerdir, yan büyük partiler, keza, basit bir menfaat esprisine, bilmiyerek hizmet katmışlardır. Bu kanunun bu kürsüden geri dönmesi lâzım! Tahsisatı veren millettir, alan milletın evlâtlarıdır. Âded, dünkü gibi 10 kişilik bir topluluk da değil, 4 defa fazladır. Oy nisbeti esas alınırsa, vâki oyların % 10 una tekabül eder. Ama, bütün bunları izale edip, (seçimlere gir de boyunu görelim prensibini getirmekte) Adalet Partili arkadaşlar, haksızdırlar! Hazinenin malını bu derece kollamak isteyenleri, eğer bu kanunda,

Demokratik Parti hakkı ve hukuku mağlûbiyete uğrarsa, yarın yine bu kürsülere gelecek olan (Hazinenin menfaati ile ilgili konuda da) kendilerini, namuslu oy istikametine dâvete, mecbur kalacağız!..

Saygular. (Demokratik Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın İskender Cenap Ege, buyurun efendim.

MUSTAFA TİĞLİ (Sakarya) — Söz rica ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Şahsınız adına mı, Komisyon adına mı?

MUSTAFA TİĞLİ (Sakarya) — Şaham adına.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Sayın Başkan, değerli senatör arkadaşlarım; müzakere etmekte olduğumuz mesele bir Anayasa tadilâtıdır. Bu, 10 senedir tadbikâtı yapılagelen ve çok yakında bâzı diğer maddelerinin de değiştirilmesi için, partiler aralarında yapılmış oldukları müzakereler sonucunda uyuşabildikleri takdirde, yine Anayasanın icabettirdiği oylar nisbetinde imza toplanarak yeni değişiklikler de huzurlarımıza gelecektir.

Anayasa değişikliklerinde günlük meselelere saplanıp kalmak, hele hele Anayasa değişikliğini şu veya bu partinin şu veya bu şahsın çıkarına âdeta bir mesele imiş gibi burada küçülterek müzakere etmek hakikaten insana acı geliyor. Son çıkan muhterem arkadaşımız, daha önce, mütalâada bulunan arkadaşların hissi olduklarını ifade buyururken, kendileri de buradan bir tirad havası içinde büyük bir hissi nutuk çektiler. Bunlara lüzum yok, muhterem arkadaşlarım. Bu getirilen Anayasa tadilâtı bir partinin resmen getirebileceği bir mesele değildir, aslında. Parlâmentoda bulunan üyelerin, Anayasanın öngördüğü nisbette imza koymaları neticesinde getirilir. Bu teklif de böyle getirilmiştir. Bu şekilde gelen bir teklifi müzakere ederken, âdeta bir partinin diğer bir partiye veya partileri şu veya bu şekilde küçük mevkide bırakmak veya onların gelişmesine mâni olunmak için kasten hazırlanmış bir madde gibi, şu teklifin içerisindeki maddeyi göstermeleri, bence asıl hissilik bu noktada başlıyor. Kim kimden şikâyet ediyor? Niçin bir partiden şikâyet?

Muhterem arkadaşlarım, konuşan arkadaşlarımız misal veriyorlar, diyorlar ki: «Bundan evvelki Partiler Kanununda bir tadilâtle (X) partisine de Hazine yardımı yapılmıştır ama, bugün aynı durumla karşıkârşıya olduğumuz halde, (Y) partisine böyle bir yardım yapılmaması için tedbir alınmaktadır. Hattâ bu konuşmalar o hale geliyor ki, «ey ehli vatan kalk, işte haksızlık, işte adaletsizlik, işte bu memlekette yapılan işler bunlardır, gör» gibi herkes vazifeye davet ediliyor. Yok böyle bir şey muhterem arkadaşlarım.

Birisi, mevcut bir kanunda yapılan tadilât, daha evvel yapılmış, diğeri Anayasada yapılacak olan bir değişiklik. Birisi Hükümet tarafından da getirilebilir, yani kanun tasarısı olarak teklif olarak da tek imza ile dahi getirilebilir. Ama, Anayasa değişikliklerinin hangi prosedür içinde olduğu hepimizce malûm. Sonra, Anayasanın mevcut maddesine bir fıkra eklenmesi meselesi acaba şurada bulunan partilerin, ömrü ne kadar süreceği belli olmayan partilerin hayatiyeti nisbetinde yaşayacak da ondan sonra düşecek mi? Biz Anayasayı bu kadar kısır, bu kadar kıt, bu kadar dar mâna ve çerçevede mi görüyoruz? Yoksa bu Anayasa ile Türkiye'de yapmaya çalışacağımız diğeri tadilât gibi burada da yapacağımız ufak bir tadilâtla parlâmentoların daha iyi çalışmasını, memleketin içerisinde huzurun teessüs edebilmesini ve her bakımdan memlekette ahenkli bir çalışmak, güçlü bir Türkiye yaratmak için hamle yapmanın imkânlarını Anayasada temin etmek için mi çırpınıyoruz? Bu ikisini birbirinden ayırmak mecburiyetindeyiz.

Farzımuhal, daha önceden şu veya bu şekilde iyi niyetle düşünülen bâzı anlayışlar, bugün Anayasa tadilâtında düzeltilmek istenirse bu suç mudur muhterem arkadaşlarım? Acaba o (X) partisine böyle bir teklif yapıldığı zaman, bugün burada konuşan arkadaşlar aynı çatının altında toplandıkları partide iken ne düşünüyorlardı? Nasıl düşünüyorlardı? Müspet düşüneni de vardı, menfi düşüneni de vardı. Fakat mesele bu değil muhterem arkadaşlarım. Meselenin mühim olan noktası, Türkiye'de siyasi partilerin yaşamasının şart olduğunu ileri süren bir Anayasayı daha muhkem vaziyete getirmek mecburiyettir. Ben hiçbir par-

tiyi, hiçbir partiden ayrılmış arkadaşımı, diğeri bir partiye geçmiş arkadaşımı burada kınamayı kendim için haklı bir görüş olarak kabul edemem.

Ancak, bir noktayı ifade etmek isterim ki, Türkiye'de bir partiler enflasyonu yoluna gidilmesine Anayasa mâni olmak istiyorsa, bunu şu veya bu parti, şu veya bu arkadaşlar üzerlerine almamalıdır. Türkiye'nin şartları ortada; Türkiye'de çok partili devreye girdiğimiz günden beri bölünmeler, partilerin teceziye gitmelerinden doğan umumi zaf meydanda. Onun için bunu önlemek düşüncesiyle eğer bir Anayasa tadilâtına gidilmek istenmişse, bunun şahıslarımıza veya şu veya bu partiye hedef tutularak hazırlanmış bir komplo olarak kabul edemeyiz. Bu meseleyi bu kadar küçültmeyiz, bu kadar düşüremeyiz. Bu müzakerelerimiz radyolar vasıtasıyla, basınıımız vasıtasıyla dünya efkârı umumiyesine yayılmaktadır.

Türkiye'de bir Anayasa tadilâtını şu veya bu partinin çekilmesi halinde bu kadar aşağıda mütalâa edemeyiz. Bu, yüksek bir mevzudur. Bunun etrafında lütfen böyle hissî meseleleri kenara itmek mecburiyetindeyiz. Bugün bu maddeye ilâve edilecek olan fıkranın yarın Türkiye'de partilerin rahat çalışmalarına, Türkiye'de partilerin kolay kolay her hangi bir düşünce ile bölünüp, ayrılıp kuvvetten kaybeder hale gelmemelerine belki mesnedolacak, yardımcı olacak tarafları olur, bu düşünülmüştür. Bir partinin kendi çıkarını düşünerek getirdiği bir kanun maddesi gibi bunu kabul edemeyiz, muhterem arkadaşlarım. Bu teklife burada mütalâa beyan eden arkadaşlarımızın sözlerinden çok üzüldüm. Biz burada konuşurken nasıl gruplarımız adına konuşamıyorsak ve nasıl Anayasanın tadili üzerinde yegân yegân senatör olarak fikrimizi söylüyor, oyumuzu kullanıyorsak, bu meseleyi de bir partiler arası çekişme haline getiren arkadaşlarıma, kendi arkadaşlarıma dahi yapmışsa, teessürlerimi ifade eder, hepinizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Nusret Tuna, buyurun efendim.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, ben müzakerenin bu şekilde inkılâbetmesine üzüldüğümü ifade ederek başlamak istiyorum. Ben şimdi, bu

kanun nasıl hazırlandı bunları Yüksek Heyetinize arz edeceğim.

Muhterem arkadaşlar, yüksek malûmlarınız olduğu veçhile partilerarası Anayasa tadillerini hazırlamak üzere bir komisyon teşekkül etmiştir. Bu komisyon geçitli değişiklikler için mesaj yapıyordu. Burada, A. P. adına benzeniz de bu komisyonda bulundum. Her partiden iki arkadaşımızın iştirak ettiği bu komisyona Demokratik Partiye mensup arkadaşlarımızdan da Sayın Genel Başkanvekilleri Sadettin Bilgiç ile Çorum Milletvekili Sayın İhsan Tombuş iştirak ettiler. Muhterem arkadaşlar, partilere yapılacak yardımla ilgili kanun bozulmuştu, bunun yerine nasıl bir kanun tedvin edilsin şeklinde müzakereler dermeyan edilirken, bir kısım arkadaşlarımız her partinin üye sayısına göre bir yardım yapılmasını teklif ederken Demokratik Partinin Genel Başkanvekilli Sayın Sadettin Bilgiç ve Sayın İhsan Tombuş şimdi ben metni okuyacağım siz de lütfen gelen metni tekkik buyurun. İnzaları elimdedir, her partiden arkadaşlar buraya iştirak etmiştir - burada şu metni teklif etti, bu metni okuyacağım. Bugün elinizde bulunan metinle lütfen karşılaştırın.

«9 Temmuz 1961 tarih 930 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi :

Son milletvekili genel seçimlerinde muhterem oy sayısının en az % 5 ini alan veya bu seçimlerde Millet Meclisinde grup teşkil edecek sayıda milletvekilliği kazanmış bulunan siyasi partilere Devletçe yapılacak yardım kanunla düzenlenir.»

Görülüyor ki; elinizdeki metnin serapa ayıdır. Tuttuğumuz zabıt varakası da şu :

«Sayın Sabit Osman Avcı (Millet Meclisi Başkanı.) Siyasi parti grup yöneticilerinin izhar ettiği arzuya atfen tarafımızdan vâki şu şifahi istek üzerine, hazırlanan, Anayasada yapılması gerekli değişikliklerle ilgili kanun teklifleri ve gerekçeleri ektidir.

Anayasasının 155 ncı maddesi uyarınca işlem yapılmak üzere, grup başkanlıklarına verilmek üzere oybirliği ile aşağıdaki metin tesbit olunmuştur.» («İnzalar, inzalar» sesleri.)

Muhterem arkadaşlar, imzalar ise; A. P. nden İsmail Hakkı Tekinel, Ahmet Nusret Tu-

na; C. H. P. nden Profesör Turhan Güneş, Reşit Üker (İstanbul Milletvekili); Sadettin Bilgiç (Genel Başkanvekilli), İhsan Tombuş (Çorum Milletvekili); Milli Güven Partisinden Melen (Sayın Melen imzada bulunamamışlar. Fakat, müzakereye iştirak ettiler); Emin Paksüt (Genel Başkan Yardımcısı, Ankara Milletvekili).

Muhterem arkadaşlar, imzalar bunlar, zabıtlar bunlar. Şimdi, tarihi hakikat bu. O kadar garip ki; sonradan bir başka heyetten geçmiş olmasına rağmen en ufak bir kelime, bir virgül dahi eklenmeden metin aşağıya gelmiştir.

Muhterem arkadaşlar, şunu da arz ediyorum. Bu metin bu hale gelmeden evvel her partinin mevcut milletvekilleri adedine göre bir hesap yapılmak istenmekte idi. Öyle iyi oldu, böyle iyi oldu diye birşey diyecek değilim. Bir şey daha söyleyeyim. Muhterem arkadaşlar, bu tekliften sonra Sayın Tombuş'la Sayın Sadettin Bilgiç dediler ki; «Arkadaşlar, bizim grupumuz toplantı halinde, biz gidelim, grupumuzla da bir defa daha temas edip yetki aldıktan sonra gelelim.» Bunu bir gün talik ettik. İkinci gün geldiler, dediler ki; «Arkadaşlar, biz bunu grupumuzda konuştuk, bu karara vardık, arz ediyoruz.» ve bunu imzaladılar.

Muhterem arkadaşlarım, işin aslı bu. Ümide ederim ki; partimize pek ağır ithamlarda bulunan, hislilikle itham eden arkadaşlarımız her halde artık üzülürler diyeceğim. İşin içyüzü budur, saygı ile arz ederim. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, daha 4 sayın üye söz istemiştir. Sayın Kasım Gülek, Sayın Osman Gümüoğlu, Sayın Mustafa Tığlı, Sayın Dikeçligil. Son söz Sayın Gülek'indir efendim.

Komisyon adına bir kifayet önergesi gelmiştir. Komisyon adına buyurun efendim.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET RENDEÇİ (Samsun) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Anayasa ve Adalet Komisyonu adına yapılan konuşmalara cevaplarımızı ve komisyondaki müzakereler sırasında tesbit edilen görüşlerimizi kısaca arz etmeye çalışacağım.

Muhterem arkadaşlarım, Anayasamızın 56 ncı maddesine eklenen fıkranın mânasını daha

sarahatla anılabilmek için 56 ncı maddeyi baştan okumakta fayda var.

«Siyasi partilerle ilgili hükümler :

a) Parti kurma hakkı ve partilerin siyasi hayattaki yeri :

Madde 56. — Vatandaşlar, siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve çıkma hakkına sahiptirler.

Siyasi partiler, önceden izin almadan kurulur ve serbestçe faaliyette bulunurlar.

Siyasi partiler, ister iktidarda, ister muhalefette olsunlar, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.»

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye'de parti kurmak serbest. 15 kişi bir araya gelir, bir tüzük yapar, tüzüğünü İçişleri Bakanlığına bildirir, parti faaliyete geçer. Bundan sonra bu partilerin faaliyetinin menedilmesi ancak Cumhuriyet Başsavcısının Anayasa Mahkemesine dava açması ve Anayasa Mahkemesinin kapatma kararı ile 15 kişi tarafından kurulmuş olan bu partinin faaliyetini durdurmak mümkündür.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, herkes bir araya gelip parti kurabilir. Bu değişik şekiller ve maksatlar içerisinde gizlenip saklanabilir. Türkiye'de son zamanlarda cereyan eden hâdiseler hepimizin malûmudur. Komisyon müzakere ederken bu mevzu üzerinde biraz durduk. Şimdi benim arz etmek istediğim husus şu: Parti kurmak serbest. Ama, Anayasanın esprisi içerisinde partinin faaliyette bulunması ve kontrolü, kapatılması da muayyen mercilere verilmiş. Ama, partilere yardım yapılırken bunun ölçüsü ne olacaktır? Sayın Tuna'nın da bundan önce işaret ettiği gibi parti mümessillerinin bir araya gelerek partilere yapılması lâzımgelen yardım mevzuundaki mutabakatlarında da belli edildiği gibi bizim bu değişiklik talebi ile gelen metin meseleyi milletın reyine bağlamıştır. Metnin esprisi bu. Yani, parti kurmak serbesttir; ama parti kuran herkese yardım yapmak mümkün olmasın. Bir defa milletın tasvibinden geçmiyen, millet ekseriyetinde yerini bulmıyan partilere yardım yapılmasın. Bir seçim dönemi bu parti imtihan geçirsın esprisi burada galip gelmiş olsa gerektir, metin bu şekilde getirilmiştir. Muhterem arkadaşlarım, metni biraz dikkatlice ve üzerinde durarak okuduğumuz tak-

dirde hakikaten iyi düşünölmüş bir Anayasa maddesi olarak hazırlanmış olduğu netice ve kanaatine varırız. Bu kanun değıldir. Bu metne göre, bu maddenin esprisi içerisinde siyasi partilere yardım bir kanunla düzenlenecektir. Ama, düzenlenecek kanunun esaslarını bu madde getirmektedir. Müsaade ederseniz, kelime kelime üzerinde durarak, ne diyor tahlil edeceğim.

«Son milletvekili genel seçimlerinde muteber oy sayısının en az % 5 ini alan...» Bir parti son yapılan milletvekilleri seçiminde % 5 rey almış ise, bu milletın tasvibine mahzar olmuş ise, o halde millet Hazinesinden, Devletın kesesinden yapılacak yardıma hak kazanmıştır. Bir. Birinci ölçü bu.

İkinci ölçü; «veya bu seçimlerde Millet Meclisinde grup teşkil edecek sayıda milletvekilliğı kazanmış bulunan...» Ne yapacak? Son milletvekili seçiminde seçime girecek, grup kuracak kadar milletvekilliğı kazanmış olacak. Bunun da mânası, esprisi seçime girip kazanılan milletvekilliğı ile grup kuracak. Sonradan, şu veya bu taraftan kopma ve iltihaklarla değıl. İşte, bunun maksadı. Anayasaya göre parti kurmak serbest, seçimlerden sonra da partilerden kopmalar vesaireler olursa milletın tasvibi alınmadan milletın parası alınmasın gerekçesi içersinde bu madde bu şekilde düzenlenmiştir, hakka da hakikate de uygundur. Zaten bu Anayasa hükmüdür; buna göre kanun düzenlenecektir. Anayasa hükümleri kendisinden sonra gelen hâdiseleri içersine alacak şekilde faaliyetleri tanzim edeceğine göre biz komisyondaki müzakereler sırasında da bu espriyi ve fikri uygun, mantıkî ve hukukî bulduk ve komisyon müzakerelerinde de bu fikir galip gelmiştir. Bu madde aleyhinde söylenmiş olan sözler arasında şu veya bu kişilerin kasdedildiğı mânası bizim komisyonumuz müzakereleri içersinde ortaya atılmıştır. Böyle bir mevzu üzerinde de durmadık. Madde metninden de böyle bir mânayı çıkarmak mümkün değıldir. Komisyondan geldiğı, müzakere edildiğı şekilde kabulünüze mazhar olursa memnuniyetimizi arz ederiz.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Kifayet önergesini okutuyorum efendim.

Başkanlığa

Mevzu aydınlanmıştır, kifayet teklif ederim. Saygılarımla.

Ankara
Yiğit Kâker

BAŞKAN — Önerge aleyhinde söz isteyen var mı? Yok.

Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Kasım Gülek, son söz sizindir, buyurun efendim.

KASIM GÜLEK (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun değerli üyeleri; Kurucu Mecliste, mevcut Anayasanın yapılışında bulunmuş bir arkadaşınız olarak, uzun yıllar partide, Parlâmentoda tecrübe sahibi bir arkadaşınız olarak benden evvel konuşan arkadaşlarımızın ortaya sürdükleri kıymetli fikirlere birkaç fikir eklememe müsaadenizi rica ederim.

Sayın arkadaşlarım, ben burada partiler arasında ihtilâf konusu olan noktalara temas edecek değilim. Ben meselenin esası üzerinde birkaç söz söyleyeceğim.

Evvellâ şunu ifade etmek isterim ki, önümüze getirilen Anayasa tadili iki ayrı konuyu ihtiva eder. Bunların bir arada getirilmiş olması katiyen doğru değildir. Biri milletvekillerinin tahsisatı işi, bu ayrı bir konudur; biri partilere yardım işi. Beraber getirilmesi işi zorlaştırır, karıştırır. Milletvekillerinin ödeneği konusu, ben mevcut Anayasanın yapılış sırasında da uzun üzerinde durdum, zabıtlar meydana, bir Anayasa konusu değildir, olmamalıdır, Anayasanın dışında bir mesele bu. Biz mevcut Anayasayı yaparken birtakım günün hisleri altında kaldık. Bugün de aynı şekilde birtakım hislerin altında kalarak değişiklikler yapmıyalım. Anayasaya aynı şekilde hissî birtakım değişiklikleri maletmiyelim. Bu iki konu tamamıyla ayrıdır ve ayrı gelmek gerekirdi. Milletvekillerinin, parlâmenterlerin ödeneği elbette bu memlekete hizmet eden herkesin ödeneği gibi ayarlanmalı, ayarlanmalıdır. Bunun üzerinde duracak dahi değilim, durmaya lüzum yok. Bu, üzerinde çok durulmuş, konuşulmuş ve kabul edilmiş bir konudur.

Öteki, partilere yardım konusu, buraya beraber gelmemesi gereken konu. Üzerinde söy-

lenecek çok şey var. Bir kere bunun esasına dokunmak gerekir. Partiler arasında o partiye verildi, bu partiye verilsin, verilmesin konusu değil, ben bunun tamamıyla dışında konuşuyorum. Evvellâ samimiyetle şuna inanıyorum ki, bir siyasi parti kendini bilen ve memlekette kök salan, kök salmak isteyen, kendisi için istikbal gören bir siyasi parti devletten para almaya tenczellül etmemelidir. Devlet siyasi partilere para vermemelidir. Uzun yıllar bir siyasi partide vazife gördüm. En zor şartlar altında Devletten on para almadan bu parti şerefle vazife gördü ve görülebileceğini de ispat etti. Devletin siyasi partilere para vermesi doğru değildir. Evvellâ prensibi doğru değildir. Denir ki, Devlet para vermelidir, çünkü Devlet para vermezse partiler birçok kaynaklardan para alırlar ve aldıkları kaynaklara karşı minnettar durumda kalırlar, onlara taviz vermek mecburiyetinde kalırlar. Asla, siyasi partileri bundan tenzih ederim. Hiçbir parti, bana yardım etti diye yardım aldığı kaynağa taviz vermeye mecbur eder durumda kendisini görmez, görmemelidir. Siyasi partiler bunun üstündedir.

Ancak, bunların üstünde olan siyasi partilerin bu memlekete samimî hizmetinden, samimî çalışmasından millet fayda bekler. Şurası da muhakkak ki; biz, Devlet para veriyor diye siyasi partiler başka kaynaklardan para alamaz diye bir memnuniyet koymuyoruz. Koymuyoruz ve vakia o ki, Devletten para aldığı halde siyasi partiler - hiçbir siyasi partiyi teker teker kastetmek istemem - siyasi partiler Devletten para aldığı halde diğer kaynaklardan da pekâlâ para alıyolar. Vakia da budur. Bu demek değildir ki, aldığı bu kaynaklara karşı mecburiyet vardır, taviz verir, taviz vermeye mecburdur. Hiçbir suretle...

Sayın arkadaşlarım, yine siyasi partilere Devletin para vermemesi lehinde öne sürülecek fikirlere bir diğeri de şudur. Devletten aldığı parayı siyasi parti gayet tabii o siyasi partinin başında bulunan kimseler yeliyle sarf eder. Ve bu sarf kontrol edilir. Ama itiraf edelim, bütün partilerde bu kontrol edilmiyod, bunun nereye sarf edildiğini ancak partiyi idare edenler bilir. Her parti içinde de bunun en iyi şekilde ancak o partinin parti olarak, lehinde kullanıldığı iddia edilemez. İnsanidir, partinin başında bulunan gayet tabii partinin başında bu-

lunmakta devam etmek ister ve elinde bulunan imkânları da, yine gayet tabii insanîdir, o yolda sarf eder. Murakabe nazari kalmaktadır. hiçbir partinin hesapları murakabe edilmiyor, edilmez de. Nihayet edildiği vakit de bunlar gayet umumi şekilde ifade edilecektir. Parti içinde Devletten alınan para partiyi o gün idare edenlerin bildiği şekilde idare edilir. Partinin kendi organlarının kontrol etmesi icabeder. Onu da yine her parti içinde partiyi idare edenlerin nasıl bu kontrolü idare ettiklerini bilirler. Böyledir bu, tabiidir. Türkiye'de böyle olduğu gibi dünyanın her yerinde böyledir. Dünyanın her yerinde parti içinde paranın nasıl sarf edildiği üzerinde çok konuşmalar yapılmıştır. Devletin partilere yardım etmesi, etmemesi konusu bize mahsus da değildir. Dünyanın her yerinde bunun üzerinde münakaşalar edilmiştir ve Devletin partilere yardım ettiği memleketler çok azdır. Devlet partilere yardım eder fikrini pek çok memleket katiyen kabul etmemiştir.

Sayın arkadaşlarım, partiler konusunu biraz daha derinden, biraz daha temelinden ele almak gerekir bu vesile ile. O da şudur : 12 Mart uyarısına sebeb olan durumda bizim bugün anladığımız; birbirine düşman, içinde grupların birbirine düşman olduğu parti anlayışının büyük rolü olmuştur. Maalesef, partiyi, partililiği ta ikinci Meşrutiyetten beri biz ancak bu mânada anlıyabildiğimiz için memlekete büyük zararları olmuştur. Balkan Harbini kaybetmemizde İttihatçı, İhtilâfçı çatışmasının tesiri olmuştur. 12 Mart uyarısının gelmesinde de partilerin birbirini kıyasıya, öldüresiye karşı karşıya alması, memleket menfaatlerinin çok defa üstünde parti çatışmalarına önem vermeleri sebeb olmuştur.

Anayasaya ve bizim politika sistemimize partilere birinci derecede vazgeçilmez unsurlar diye yer verdiğimiz için hata etmişizdir. Kurucu Mecliste bunun şiddetle aleyhinde bulundum, bugün de şiddetle aleyhindeyim. Siyasi hayatımızın vazgeçilmez unsurlarıdır demişiz partilere. Değil arkadaşlar. Vazgeçilmez unsur, milletin serbestçe seçtiği parlömanter. Parlömantere şahsiyet verebiliyor musunuz? Şahsiyetli parlömanter seçme imkânını verebiliyor musunuz? O parlömanterler Parlâmentoya mehabet verir. O parlömanterlerin bir araya gel-

diği partiler, ama başta önemli olan parlömanter, parti ikinci derecede, vazgeçilmez unsur milletin serbestçe, rahatça seçtiği parlömanter. Bugünkü usulle bir avuç insanın hazırladığı listeleri millete arz edip millete ancak o listelerle rey verdirmek yoluyla seçilen parlömanterler değil. Her parti içinde bu listelerin nasıl seçildiği, önseğimlerin nasıl yapıldığı hepimizin içten malûmumuz, bu yoldan seçilen parlömanterlerle mehabetli bir parlâmento elde etmeye imkân yoktur. Bu yolda seçebildiğimiz parlömanterlerle birinci derecede önemi partiye verdiğiniz vakit parti yöneticileri diktatoryası kurarsınız. Vakıa odur bugün. Her parti için hakikat, vakıa odur ki, bir parti yöneticileri diktatoryası vardır. Parti dışında, parti içinde... Parti dışında, çünkü listeleri hazırlayan bir avuç insandır. Hiç kimse inkâr edemez. Parlâmentoda seçilenlerin çalışması yine bir avuç insanın diktatoryası altında cereyan eder.

Parlömanter, milletvekili, senatör, konuşmaz. Ancak «parti adına» diye çıkan önceligi vardır, konuşur. Tekrar «parti adına» der konuşur. 6 kişi doldu mu yeterlik önergesi gelir, milletvekili, senatör konuşma imkânını bulamaz. Parti adına konuşuyorum diye çıkan beş saat konuşur. Kendi şahsı adına konuşacak, kıymetli fikirleri vardır, uzun yıllar parlâmentoda tecrübe görmüştür bir çok arkadaşımız çıkamaz kürsüye, konuşamaz, fikirlerini ifade edemez. Çıktığı vakit de beş dakika denir. Beş saat konuşmuştur parti adına konuşan, o da yetmemiştir arkadaşından bir daha söz almıştır. Bütün bunları Parlâmento içinde parti yöneticileri diktatoryasının misali olarak huzurunuzda döküyorum. Temel, parlömanter, temel, parti değil, temel, parti yöneticisi hiç değil.

Sayın arkadaşlarım, Parlâmentoya bu şekilde milletin rahat görerek, rahatça teker teker seçtiği parlömanterleri getirmesine imkân vermek zorundayız. Anayasa değişikliği geldiği vakit üzerinde duracağım, bu maddenin Anayasadan çıkarılması şart. Memleketin siyasi hayatının temeli parti değil. Memleketin siyasi hayatının temeli, milletin rahatça seçtiği parlömanter. O parlömanterlerin bir araya gelerek meydana getirdikleri parti, parlömanterlerin üstün olduğu, partinin parlömantere dayandığı parti sistemi bu memlekete hizmet edecek-

tir. Bu yolda parlömanteri getirmenin yolu bulunabilir. Her halde bugünkü önseçim sistemiyle değil, her halde bugünkü 30 kişilik listelerle değil, 30 kişilik listeyi vatandaşın eline veriyoruz, o 30 kişinin kim olduğunu bırakın, vatandaşın, politika ile meşgul, parti idare kurulunda vazife almış arkadaşlarımızı dahi teker teker tanıması imkânı yoktur. Hangi hakla biz vatandaşa «al bu listeye rey ver» deriz, hangi hakla sonra bu şekilde yapılmış seçime «efendim serbestçe seçilmiş, vatandaş istediğine oyunu vermiştir» diyebiliriz. Biz bu sistemleri değiştirmeden, Parlâmentoya vatandaşın hakikaten karşısında görerek, isteyerek, bile-rek oy verdiği şahsiyetli parlömanterleri getirerek mehabetini sağlıyacağımız Parlâmento ile ancak bu memlekete demokrasinin, hakiki demokrasinin yerleşmesini sağlamak imkânı olur.

Partilere bu şekilde para verme, parlömantere, şahsiyetli parlömantere, şahsiyetli parlömenterin çalışmasına engel olacaktır. Memlekette bu şekilde mehabetli, şahsiyetli parlâmentonun seçilmesine engel olacaktır. Milletın parasının israf olmasına yol açacaktır. Şimdiye kadarki tecrübe onu göstermiştir.

Bu bakımdan evvelâ, bu iki konunun beraber getirilmiş olması büyük hatadır. Milletvekili, parlömenter ödenegi için ayrı gelmeli, partilere yardım için ayrı gelmeli idi. Milletvekilleri ve senatörlerin ödenekleri konusu gayet kolaylıkla halledilir. Bu, milletın de anladığı bir konu haline gelmiştir. Öteki katiyen değil ve ben burada da ifade ediyorum aleyhindeyim, aleyhine rey vereceğim, aleyhinde rey vermenizi de istirham ederim.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Kifayet önergesi kabul edilmiştir.

Bir değişiklik önergesi var, okutuyorum efendim.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET RENDEÇİ (Samsun) — Cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN — Cevap verebilirsiniz efendim, şimdi değişiklik önergesi okunsun da. Cumhuriyet Senatosu Yüce Divanı Başkanlığına

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, partilere Devlet hazinesinden yapılacak olan maddi yardımla ilgili 56 ncı maddesine aşağıdaki fıkranın da ilâvesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Kayseri
Hüsni Dikeçligil

«Son milletvekilleri seçimlerine iştirak etmediği halde, Millet Meclisinde kırbeş milletvekilinden mütesekkil grupu bulunan partilere de Hazineден münasip miktarda yardımda bulunulur.»

BAŞKAN — Sayın Hüsni Dikeçligil, önergenizi verirken gerekli açıklamayı da yaptınız. Komisyon olarak mütalâanız efendim?..

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET RENDEÇİ (Samsun) — Muhterem arkadaşlar, birinci maddenin üzerinde yapılan görüşmeler sırasında konuşan arkadaşlara cevap mahiyetinde Komisyonumuzun görüşlerini arz ve izah ettim. Bizim bu görüşlerimizin ve Anayasanın bu maddesinde kabul edilen ilkenin ve prensiplerin dışına çıkmaktadır, bu önerge. Bu sebeple Komisyon olarak katiilmıyoruz.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, tadil önergesi de açık oya sunulacaktır. Kabulü halinde takdir edeceğimiz veçhile, Anayasa metnine dâhil olacaktır. Bu itibarla burada da üçte iki çoğunluk aramak lâzimesine imtisalen bu da açık oya sunulacaktır efendim.

Önergeyi kabul edenler beyaz oy, reddedenler kırmızı, çekinse kalanlar yeşil oylarını kullanacaklardır. Matbu oy puslası yanında bulunmayan sayın üyeler kabul, ret ve çekinse kelimelerini yazmak suretiyle imzaları ile ve seçim çevrelerini de belirterek oy kullanacaklardır.

Kutu kürsüye konulsun.

(«Oylamayı izah edin» sesleri)

Ettim efendim. Önergenin kabulü, lehinde bulunan beyaz oy kullanacak, reddinde bulunan kırmızı renkli oy puslasını kullanacak, çekinse olan da yeşil kullanacak. Hangi harften başlanacağını çekiyorum... Sayın Ataklı'dan başlayacağız.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET ENDECİ (Samsun) — Arkadaşlar takririn oylanmasını anlıyamamışlar efendim.

BAŞKAN — Tekrar ediyorum efendim. Sayın Dikeyligil'in önergesini kabul edenler beyaz, reddedenler kırmızı, çekinir kalanlar yeşil oy puslalarını kullanacaklardır. Matbu oy puslası bulunmayan sayın üyeler, beyaz oy yerine kabul, ret oyu yerine ret kelimesine yazmak suretiyle oylarını kullanacaklar, çekinir olanlar keza kullanacakları oy puslasına çekinir kelimesini yazacaklar. İmzaları ve seçim bölgelerini yazmak suretiyle belirteceklerdir efendim.

Biraz sonra başlayacağımız oylama önerge içindir. Madde için ayrıca oylama yapılacaktır efendim.

Sayın Hüsnü Dikeyligil'in önergesinin açık oylamasına geçiyorum. Sayın Ataklı'dan başlanacaktır efendim. Buyurun..

(Ad okunmak suretiyle oylar toplandı)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye var mı efendim?.. Yok. Oylama işlemi bitmiştir efendim.

Açık oylama sonucunu arz ediyorum efendim.

Sayın Hüsnü Dikeyligil'in verdikleri önergenin açık oylamasına 145 sayın üye; 21 kabul, 120 ret ve 4 çekinir oy kullanılmıştır. Bu suretle önerge reddedilmiştir efendim.

Müzakeresi sona eren 1 nci madde de açık oylarımıza sunulacaktır. Maddenin kabulü için beyaz, reddi için kırmızı renkli oy puslası kullanılacak, çekinir kalanlar yeşil renkli oy puslasını kullanacaklardır.

Yanlarında yazılı oy puslası olmayan sayın üyeler beyaz bir kâğıda kabul oyu için «kabul», ret oyu için «ret», çekinir oylar için «çekinir» kelimelerini yazacaklar. Seçim çevrelerini ve adlarını da belirterek imzalamak suretiyle oylarını istimal edeceklerdir. Birinci maddenin oylamasına geçeceğiz efendim. Hangi üyeden başlanacağını arz etmek üzere ad çekiyorum. Oylama işlemi sayın Belig Belerden başlayacaktır.

Birinci maddenin açık oylamasına başlıyoruz efendim.

(İzmir Üyesi Belig Beler'den başlamak üzere ad okunmak suretiyle oylar toplandı)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye?... yok. Oylama işlemi sona ermiştir. Vazifeliler oy kutusunu kaldırsınlar.

1 nci madde üzerinde yapılan açık oylama sonucunu arz ediyorum.

Oylamaya 152 sayın üye katılmıştır; 140 sayın üye kabul, 12 sayın üye ret oyu kullanmıştır. Çekinir oy kullanılmamıştır. Bu suretle Anayasamızın 155 nci maddesinin aradığı nisap dâhilinde 1 nci madde kabul edilmiştir.

İkinci maddenin müzakeresine geçiyoruz.

Madde 2. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 82 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 82. — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları kanunla düzenlenir. Ödenegın aylık tutarı en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktarı, yolluk da ödenegın yarısını aşamaz.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir.»

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen? **HÜSNÜ DİKEYLİGİL (Kayseri) —** Bir sorum var, Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Dikeyligil, yerinizden soruyu tevcih buyurabilirsiniz.

HÜSNÜ DİKEYLİGİL (Kayseri) — Şimdi, bundan önce idare Amiri arkadaşımız sayın Milkelâmoğlu kürsüye çıktılar, konuşma yaptılar. Bu konuşmalarına göre senatör ve milletvekillerinin eline geçecek miktarın 7 500 liranın üzerinde olduğunu söylediler. (7 bin civarında) sesleri... Şimdi Nusret Tuna arkadaşımız çıktılar, protokoldan bahsettiler. Bundan önce de bir protokol vardı.

BAŞKAN — Siz konuşma yapacaksanız buyurun efendim. Soru karakterini aştı. Buyurun, lütfen efendim. Benim de sıhhatle takibi me imkân olsun diye teşrifinizi rica ettim.

HÜSNÜ DİKEYLİGİL (Kayseri) — Efendim; arkadaşımız, istifhamları silmesi bakımından Mirkelâmoğlu beyin konuşmasını dikkatle dinledim. Bu, yerinde bir şeydir. Şimdi arkadaşımız beyanında dedi ki, «milletvekili ve senatörlerin eline 7 bin küsur net para geçecek» Ama, bunun böyle olmasını gönlüm arzu eder. Yalnız arkadaşımız da bir protokoldan bahsetti. Aynı protokolün içerisinde şu da var; Anayasamızın ödeneklerle ilgili 82 nci maddesinin son

fikrası tayyedildiği takdirde, zaten Anayasanın bozma sebebi de ortadan kalkıyor, biz bu parayı alacaktık. En yüksek memurun eline geçen kaydı biraz gölgeletmiştir. Niçin bu madde konmuştur. En yüksek memurun eline geçen ödenek geçecektir.

Şimdi, bu maddenin tedvinine göre, yeni bir kanun gelecek midir, bu kanunla milletvekili, senatörlerin aylıkları belirtilecek midir? O kanunda bu maddenin ruhuna göre yine arkadaşımızın söylediği 7 500 lira mı geçecek, yoksa bunun yukarısında 9 500 lira, yani, net olarak bu mu geçecek. Bunun belirtilmesi yerinde olur. (Gürültüler.)

Beyefendiler, ben size söyleyeyim, isterse bir kanun getirin, ben emekliyim, «milletvekilleri, senatörler hiçbir işle iştigal etmeyecek, emeklilik maaşı da almıyacak» deyiniz, ilk imza atacak benim, ona rey vereceğim. (Adalet Parti sıralarından «öyle ise alma parayı» sesleri).. Şimdi, para meselesi değil... Alma parayı, bırak... 7 500 lira 1 nci derecede memur, ama artıları ilâve edecek misiniz, etmeyecek misiniz o kanuna? Ben bunu soruyorum.

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil, o çıkacak olan kanundur. Sayın Komisyon Başkanı cevap verecek misiniz efendim... Buyurun.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET RENDECI (Samsun) — Sayın Başkan, sayın arkadaşlarım, Sayın Dikeçligil arkadaşımızın tevcih ettiği sualin cevabı zaten kanunda mündemiç. Tadil ettiğimiz madde diyor ki, 82 nci madde, «Kanunla düzenlenir» Halen 1 sayılı Kanun meriyettedir. 1 sayılı Kanun ödeme şeklini tâyin etmiştir. Bugün Personel Kanunu hükümlerine göre, kabul edilmiş olan şekil ne ise, meriyetteki 1 sayılı Kanunun hükümleri içerisinde gerekli ödeme yapılacaktır. Ama, ileride bu kanun değiştirilir, başka kanun teklifi getirilir, onu bilmem. Yalnız Anayasanın getirdiği espriye göre, kanunla düzenlenecektir ve halen de T. B. M. M. üyelerinin ödenek ve yolluklarına dair 1 sayılı Kanun meriyettedir, 1 sayılı Kanun da ödemenin ne surette yapılacağını tâyin etmiştir.

Meseleyi bu çerçeve içerisinde, bu ölçüler içerisinde anlamak lâzımdır.

Teşekkür ederim, saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Nusret Tuna, **AHMET NUSRET TUNA** (Kastamonu) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Sayın Hıfzı Oğuz Bekata.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, bu teklif münasebetiyle bir konu üzerinde Yüce Senatonun birleşeceğini düşünerek arz etmek ihtiyacını duydum.

1 nci derecede Devlet memuru bildiğiniz gibi aylığını alır, memuriyet vazifesine devam eder ve dışarda bir görev yapmaz. Şimdi, yüce senatörler ve değerli milletvekilleri de tatmin edici bir aylığı alma yoluna girmiş bulunacaklardır. Öyle ise parlömanterlerle telifine imkân olmayan ve yapmamaları lâzımgelen görevlere ait bir teklif veya tasarısının da bu kanun çıktıktan sonra bir an evvel Meclislerden geçmesinde isabet vardır. Bu suretle, milletvekili ve senatör arkadaşlarımız vazifelerine haricte başka da iş yapmak suretiyle, burada harcıyacakları zamana dışarıda harcamamak gibi bir mükellefiyeti bu kanun ile beraber yüklenmen vicdanî sorumluluğunun içine girmelidirler.

Bu itibarla sadece konuyu hâtırlatarak, böyle bir teklifin bizden, Hükümetten ve ilgililerden gelmesini ve biran evvel gelmesini temenni ediyorum. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Komisyon Başkanı Sayın Refet Rendeçi.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET RENDECI (Samsun) — Muhterem arkadaşlar, huzurlarınızı sık sık rahatsız etmemek için kısa konuşacağım ve özür dilerim hepinizden.

Anayasanın 78 nci maddesi galiba parlâmenterlerin durumlarını, hangi işlerle uğraşacaklarını ve uğraşmayacaklarını tâyin eden madde. Bundan bir ay kadar evvel Sayın Millet Meclisi Başkanı Avcı partilerden ikişer kişilik üye istediler ve üyelerle 8 kişilik bir komisyon kuruldu, bendeniz de naçizane bu komisyonun başkanıyım. Bu komisyonda görüşülen mevzu, Sayın Bekata'nın ortaya attıkları fikirdir. Parlâmenterlerin hangi işlerle meşgul olacakları, hangilerle olamayacakları ve bu maddede yapılması lâzımgelen değişiklik. Fakat bu Anayasa değişiklikleri ve saire dolayısıyla bu komis-

yonda meseleyi lâyiki veçhile ve derinliğine tetkik etmek imkânını bulamadık. Ancak, başka memleketlerde bunun tatbikatı nasıldır, ne yoldadır diye elçilikler vasıtasıyla ve oradaki ataşeliklerimiz vasıtasıyla gerekli belgelerin toplanmasına çalışılmış, 5 - 6 yerden cevapları gelmiş, tercüme edilmiş, ayrıca Adalet Bakanlığında da bu mevzu üzerinde çalışmalar vardır, bizim bu hazırlıklarımızla, Adalet Bakanlığındaki o çalışmaları birleştirip komisyonda bir prensip kararına vardık-tan sonra meseleyi gruplara götürme yoluna gidilecektir.

Bunu da bilgi olarak arz ederim.

Teşekkür ederim, saygularıyla.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye Yok.

Değerli arkadaşlarım, 2 nci maddede, 1 nci maddede de yaptığımız gibi, açık oylamaya başvurulacaktır.

Değerli üyeler, yine tekrarında yarar gö-rerek arz ediyorum : Maddenin kabulü için beyaz renkli, reddi için kırmızı renkli oy puslaları kullanılacaktır, çekinse kalan sayın üyeler yeşil renkli oy puslasını kullanacaklardır. Basılı oy puslası nezdinde bulunmayan sayın üyeler, kabul oyları için kabul, ret oyları için ret, çekinse kelimelerini yazmak, adlarını belirtmek, seçim çevrelerini göstermek ve imzalamak suretiyle beyaz kâğıt ile de oylarını kullanabilirler efendim.

Hangi harften başlanacağını tesbit için ad çekiyorum. Oylama işlemine başlıyoruz efendim. Sayın Kudret Bayhan'dan başlıyoruz.

(Niğde Üyesi Kudret Bayhan'dan başlanarak oylar toplandı.)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye?.. Yok.

Oy verme işlemi nihayete ermiştir.

Çok muhterem arkadaşlarım, Anayasanın 56 ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesine ilişkin yasa teklifinin, 2 nci maddesinin açık oylamasına 153 sayın üye iştirak etmiş, 145 kabul oyu, 8 ret oyu kullanılmıştır. Bu suretle 2 nci maddede, Anayasamızın 155 nci maddesinin aradığı nisap dairesinde, kabul edilmiştir, efendim.

Üçüncü maddeye geçiyoruz.

Madde 3. — İşbu kanunun 1 nci maddesi yayımlandığı ve yine 2 nci maddesi 1.3.1970 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye ...

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Haydar Tunçkanat, buyurunuz efendim.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabii Üye) — Sayın senatörler, birkaç dakikanızı bu madde ile ilgili olarak işgal etmek istiyorum. Bu madde şöyle diyor. «İşbu kanunun 1 nci maddesi yayımlandığı ve yine 2 nci maddesi 1 Mart 1970 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.» Şimdiye kadar hemen hemen çıkarmış olduğumuz en ilginç madde.

Muhterem arkadaşlarım, geçmişe teşmil edilmesi, bu işin geçmişe doğru uzatılması, kanaatimce yanlıştır ve bu hakikaten hukuka aykırı bir işlem olacaktır. İkincisi; yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girmiş olması, şimdiye kadar çıkarmış olduğumuz kanunlara göre uygundur ve Anayasa maddesidir, geriye doğru işlememesi lâzımdır. Bu bakımdan bu maddenin yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmesi şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Bunun için de bir önerge sunacağım, oylarınızı bu yolda kullanmanızı istirham eder, saygıları sunarım.

BAŞKAN — Önerge verildi mi efendim?

HAYDAR TUNÇKANAT (Devamlı) — Vereceğim efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Ucuza. Anayasa ve Adalet Komisyonu sözcüsü.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Muhterem Başkan, değerli arkadaşlarım; 3 ncü maddenin 2 nci fıkrasını teşkil eden metin hakkında Sayın Tunçkanat konuşma yaparken, şayet hukuka aykırı bir hüküm diye tavsif etmiş olsaydı Yüce Heyetinizin değerli zamanını almıyacaktım.

Muhterem arkadaşlarım, bu 2 nci fıkra ka-tiyen hukuka aykırı bir hüküm taşımamaktadır. Yüce heyetiniz adına komisyon çalışmalarımızda bu düşünce uzun uzun müzakere edil-

di, neticede geçmişe teşmil edilerek bir kanunun yürürlüğe konması; Anayasaya aykırı mı değil mi, mevzuatımızda bunun emsalleri var mı yok mu? diye arandı. Neticede evvelâ 1961 Anayasasının geçici 4 ncü maddesinin 3 ncü fıkrası tetkik edildi. Orada aynen şöyle bir hüküm mevcuttur: - Hafızalarınızı tazelemek için müsaadenizle bu fıkrayı okuyacağım - «27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren Kurucu Meclisin toplandığı 6 Ocak 1961 tarihine kadar yasama yetkisini ve yürütme görevini Türk Milleti adına kullanmış bulunan Millî Birlik Komitesinin ve devrim hükümetlerinin karar ve tasarruflarından ve bunların idarece veya yetkili kılınan organ ve mercilerince uygulanmasından dolayı karar alanlar, tasarrufda bulunanlar veya uygulayanlar hakkında cezai malî veya hukukî sorumluluk iddiası ileri sürülemez, her hangi bir yargı merciine başvurulamaz.»

Şimdi, görüyorsunuz ki, 334 sayılı Anayasamızın 4 ncü maddesinde, kabul tarihinden geriye doğru 27 Mayıs 1960 tarihine kadar teşmil edilme hükmü, Anayasanın kendi içinde mevcut evvelâ. Bu, bir zaruretin ifadesi olarak konulmuş ise, şimdi müzakeresini yaptığımız Anayasa değişikliğinde de bir zaruret mevcuttur. Eğer 657 sayılı Kanun bütün Devlet personeline 1 Mart 1970 tarihini, meriyet tarihi olarak kabul etmemiş olsa idi, bugün kısmen de olsa şu 82 nci maddedeki değişiklik 657 sayılı Kanunla irtibath haldedir, o halde burada bir zaruret vardır. Zaruretin bulunduğu yerde, kabul tarihi geriye doğru teşmil edildiği takdirde bunun hukuka aykırı tarafı olmaması kanaatindedir Komisyonunuz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Haydar Tunçkanat'ın konuşması sırasında vereceğini beyan ettikleri önerge, Sayın Aksoyoğlu ve Sayın Karavelioğlu imzaları da atılmak suretiyle, gelmiştir, okutuyorum efendim.

Başkanlığa

3 ncü maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

«Bu kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.»

Tabii Üye

Tabii Üye

Haydar Tunçkanat

Kâmil Karavelioğlu

Tabii Üye

Refet Aksoyoğlu

BAŞKAN — Komisyon sözcüsünün biraz evvel vâkı beyanı, bu önergeye Komisyonun katılmadığı mânasını tazammun etmektedir. Ayrıca bir açıklamaya lüzum görüyor musunuz efendim?

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET RENDECİ (Samsun) — Görmüyoruz ve katılmıyoruz.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, değişiklik önergesi de açık oylarınıza sunulacaktır. Bu nedenle açık oy işlemine başlayacağız. Yine arz etmekte yarar görüyorum, biraz evvel okunan sayın Haydar Tunçkanat ve arkadaşlarının önergesinin kabulü için beyaz, reddi için kırmızı renkli oy puslaları kullanılacaktır, çekinse kalanlar yeşil renkli oy puslası kullanacak, nezdinde basılı oy puslası bulundurmayan arkadaşlarımız kabul oyları için kabul, ret oyları için ret, çekinse oyları için de çekinse kelimelerini yazarak seçim çevrelerini belirtmek ve imzalarıyla tevsik etmek suretiyle de oy puslaları kullanabilirler.

Zil çalmıyor, hangi harften başlanacağını tesbit ediyorum efendim.

Sayın Rifat Öztürkçine'den oylama işlemine başlıyoruz efendim.

(İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'den başlanarak oylar toplandı)

BAŞKAN — Oylarını kullanmamış olan değerli arkadaşlarımızın isticai etmelerini istirham ederim.

Oyunu kullanmayan sayın üye? Yok. Oy verme işlemi sona ermiştir.

Sayın arkadaşlarım, Sayın Haydar Tunçkanat ve arkadaşlarımızın verdikleri değişiklik önergesinin açık oylamasına 148 sayın üye katılmış, 10 kabul oyu, 137 ret oyu, 1 çekinse oyu kullanılmıştır, Bu suretle önerge reddedilmiştir.

Müzakeresi biten 3 ncü madde de açık oylarınıza sunulacaktır. Bu arada bir hususu arz etmeme müsaadenizi istirham ederim.

Bâzi arkadaşlarım, bu yasa teklifinin 1 nci müzakeresinin sonunda yasa teklifinin tümünün de tekrar açık oya sunulması lüzumundan bahsederler. Buna lüzum olmadığı kanımı arz ederim. Zira yasa 2 nci kez müzakere edilecektir. O zaman tümü üzerinde müzakere cereyan

etmiyecek, maddeler üzerinde tadil önergesi verilmişse müzakere cereyan edecek ve o zaman tümü açık oylarınıza tekrar sunulacaktır. Buna bir itiraz varsa bunu evveleminde hallederiz. Yoksa, 3 ncü maddenin açık oylamasına geçiyorum.

3 ncü maddenin açık oylamasında da, 1 ve 2 nci maddelerde de olduğu gibi, kabul oyu kullanacak değerli arkadaşlarımız beyaz renkli, ret oyu kullanacak arkadaşlarımız kırmızı renkli oy puslalarını kullanacaklar, çekinsekalanlar ise yeşil renkli oy puslalarını kullanacaklardır. Nezdinde basılı oy puslası bulunmayan sayın üyeler beyaz kâğıda kabul, ret ve çekinsekelimelerini yazmak ve imzalarıyla de tevsik etmek ve seçim bölgelerini de belirtmek suretiyle oylarını istimal edebileceklerdir. Basılı oy puslası bulunmayan sayın arkadaşlarımız mühürlü beyaz kâğıtlar takdim edilecektir, efendim. Tavzihen arz ederim.

Şimdi hangi seçim bölgesinden oylama işlemine başlanacağına dair kura çekiyorum: Bursa, Cahit Ortaç.

(Bursa Üyesi Cahit Ortaç'tan itibaren ad okunarak, oylar toplandı.)

BAŞKAN — Oylarını kullanmayan sayın arkadaşlarımızın istical etmelerini istirham ederim.

Oylarını kullanmayan sayın üyeler? Yok. Oy verme işlemi sona ermiştir.

Anayasamızın 56 ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesine ilişkin yasa teklifinin 3 ncü maddesinin açık oylamasına 150 sayın üye katılmış, 139 sayın üye kabul, 11 sayın üye ret oyu kullanmışlardır.

Bu suretle 3 ncü madde de, Anayasamızın 155 nci maddesinin aradığı nisap dairesinde, kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, yasa teklifinin 1 nci müzakeresi bu suretle son bulmuştur. 2 nci

müzakeresi 5 gün sonra 30 Haziran 1971 günü yapılacaktır.

NAHİT ALTAN (Çanakkale) — Sayın Başkanım, usul bakımından bir hususu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

NAHİT ALTAN (Çanakkale) — İçtüzüğümüzün 74 ncü maddesine göre, bu şekilde 2 kere görüşülmesi gereken kanunlarda maddeler üzerindeki oylamalar bittikten sonra tümü üzerinde söz istenilip, istenilmediği sorulur. Ben, bunu zabıtlara geçsin diye arz ediyorum. 74 ncü maddede bu şekilde bir hüküm var, isterse-niz arz edeyim efendim.

«Madde 74. — Tasarı veya teklifin maddeleri üzerinde görüşme bittikten sonra tümü hakkında lehte ve aleyhte söz söylemek isteyenlerin sayısı birden fazla ise, Başkan; söz alma sırasına göre birer üyeye söz verir.» diyor.

HALİL ÖZMEN (Kırşehir) — En sonunda, bu, 2 nci müzakeresinde olur.

BAŞKAN — Bunu 2 nci müzakerede uygulayacağız. Tümü de o zaman oylanacaktır efendim.

NAHİT ALTAN (Çanakkale) — Hayır, ikinci müzakerede...

HALİL GORAL (Aydın) — Sayın Başkan, bir mahzuru yok.

BAŞKAN — Söz isteyen arkadaş varsa izhar etsin efendim. Bu, muamelenin sıhhatini ihlâl edecek bir konu değil efendim.

Değerli arkadaşlarım, vakit ilerlemiş, gündemde görüşülmesi mümkün başka madde de bulunmamış olduğundan 29 Haziran 1971 Salı günü saat 15,00 te toplanılmak üzere 79 ncü Birleşimi kapatıyorum efendim.

Kapanma saati : 18,32

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

B - YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Kocaeli Üyesi Fatma Hikmet İşmen'in, Erzurum Arık köyüne dair yazılı soru önergesi ve Köy İşleri Bakanı Cevdet Aykan'ın cevabı (7/757)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Köy İşleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunda aracılığınızı rica ederim.

Saygılarımla.

29 . 3 . 1971

Fatma Hikmet İşmen
Kocaeli Senatörü

1. Aşağıdaki yazıdan anlaşılacağı üzere uzun yıllar en kaçınılmaz ihtiyaçlarımızın temini için bekliyen ve çareler arayan Arık köyü halkının bu haklı isteği hususunda Bakanlığınızla me gibi bir işlem yapılmıştır.

2. Bugüne kadar gerçekleşmemiş olması karşısında nasıl bir çözüm yolu düşünülmektedir.

İlgililere ve kamu oyuna duyururuz

Sivas'ın İmranlı ilçesine bağlı Arık köyü adında karabahtlı bir köy vardır. 1939 yılında adı geçen köyde zelzele oluyor, köy 75 ölü, 30 kişi de yaralı veriyor. O zamana behrinde Hükümet tarafından cüzi bir yardım yapılıyor. Kör naçar eski yerinde köy yeniden inşa ediliyor. Son zamanlarda orman ve diğer ağaçların kesilip azalmasıyla dağlık olan araziler, sanki anlamış bir şekilde devamlı olarak kaymaktadır. Köy her zaman heyelân ve su baskını karşısında ölümle pençeleşiyor. Nihayet ilgililere müracaat edildi. 1964 yılından itibaren mahallinde keşifler yapıldı. Köy nakli hane olunacak diye karar alındı ve bu karar üst makamlara gönderilerek Bakanlar Kurulunda onaylandı.

Naklihaneye yeri de tesbit edildiği halde her nedense bir türlü nakli gerçekleşmedi. Her sene köy, Mart, Nisan aylarında suya bir iki tane çocuk ve sayısız mal davar kurban veriyor.

Köyün okulu harabe bir mahallededir, köy naklihaneye olacak diye Millî Eğitim ilgilileri, ta-

miratını dahi yaptırmıyor. Okulda okuyan çocukların çoğu zatürriyeye yakalanıyor durum böyle olunca köyden şehire her sene biraz daha fazla göç akını olmaktadır. Bu yürekler acısı ıstırapımıza çare olmak üzere Arık köyünün en kısa zamanda naklihaneye edilmesini diler ilgililerden sabırsızlıkla yardım bekliyoruz.

Arık Köyü Halkı Adına
İzzet Arıkan

Sivas İmranlı Arık Köyü
Kalkındırma ve Kültür
Derneği eski Genel Sekreteri

Adres :

M. T. A. Kampı PK - 2
Pasinler - Erzurum

T. C.

Köy İşleri Bakanlığı

Müsteşarlık

Sayı :

Konu : Kocaeli Senatörü Fatma
Hikmet İşmen'in yazılı soru önergesi.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 31 . 3 . 1971 gün ve 1174 - 10043/7-757 sayılı yazı.

Cumhuriyet Senatosu Kocaeli Üyesi Sayın Fatma Hikmet İşmen tarafından Başkanlığımıza sunulan ve bir örneği Bakanlığımıza tevdi buyrulan «Sivas ili İmranlı ilçesi Arık köyünün nakli» ne dair 29 . 3 . 1971 tarihli yazılı soru önergesinin cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

C. Aykan

Köy İşleri Bakanı

Cumhuriyet Senatosu Kocaeli Üyesi Sayın Fatma Hikmet İşmen tarafından sunulup bir örneği Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 31 . 3 . 1971 gün ve 1174 - 10043/7-757 sayılı yazılıyla Köy İşleri Bakanlığımıza tevdi buyrulan «Sivas ili İmranlı ilçesi Arık köyünün nakli» ne dair 29 . 3 . 1971 tarihli yazılı soru önergesinin cevabıdır :

Önerge konusu Arık köyünün nakli işi, İmar ve İskân Bakanlığı faaliyetlerinden olduğu için keyfiyet mezkûr Bakanlıktan sorulmuş ve alınan 14 . 6 . 1971 gün ve M. 29 sayılı cevabi yazıda:

«Sivas - İmranlı - Arık köyünün taşkından korunması konusunun Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne etüdedildiği ve konutların başka yere taşınmasının taşkın koruma tedbirlerinden daha ekonomik bulunduğu,

7269 sayılı Afetler Kanunu ve bunu değiştiren 1051 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi gereğince yeni yerleşme yeri olarak köy hudutları içerisindeki Timurtarla mevkiinin seçildiği,

Arık köyünde 92 afetzede ailenin hak sahibi sayıldığı ve bu ailelere ait konutların yeni yerleşme yerine taşınmasının 1971 yılı programına alındığı» belirtilmiş bulunmaktadır.

2. — Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi Ahmet Nusret Tuna'nın, 1, 2, 3 ve 4 ncü derecelere memur atanmasına dair, yazılı soru önergesi ve İmar ve İskân Bakanı Selâhattin Babür-oğlu'nun cevabı (7/781)

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Sayın İmar ve İskân Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına tavassutlarınızı saygılarımla arz ederim.

22 . 5 . 1971

Cumhuriyet Senatosu
Kastamonu Üyesi
Ahmet Nusret Tuna

Yeni Hükümetin güven oyu almasından sonra 1, 2, 3 ve 4 ncü dereceden hangi memurlar; (İdare meclisi âzaları dâhil) nereye ve nasıl bir gerekçe ile atanmıştır? Ayrıca emekliye sevk edilen, istifa eden, müstafi sayılan ve hizmet dışında bırakılan kimlerdir?

Bakanlık Müşavirliği

23 . 6 . 1971

Kastamonu Senatörü A. Nusret Tuna'nın yazılı soru önergesi Hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 28 . 5 . 1971 gün ve 11317 - 10498 - 7/781 sayılı yazı.

Cumhuriyet Senatosu Kastamonu Üyesi Sayın Ahmet Nusret Tuna'nın 1, 2, 3 ve 4 ncü derecelere memur atanmasına dair verdiği yazılı soru önergesi aşağıda cevaplandırılmıştır :

Yeni Hükümetin güven oyu almasından sonra 1, 2, 3 ve 4 ncü derecelerden atanan memurlarla, emekliye sevk edilen, istifa eden ve hizmet dışı bırakılanlara ait liste ekte sunulmuştur.

Arz ederim.

Selâhattin Babür-oğlu
İmar ve İskân Bakanı

İmar ve İskân Bakanlığında yeni Hükümetin güven oyu almasından sonra ilk 4 derecedeki memurlar arasındaki personel hareketleri

Adı ve soyadı	Eski pozisyonu	Emekliye sevk edilen	İstifa eden	Müstafi sayılan	Hizmet dışın- da bırakılan	A T A M A		NOT
						Yeni pozisyonu	Gerekeçe	
Servet Bayramoğlu	Müsteşar		İstifa					11.5.1971
Mehmet Salihoğlu	Tet. Ku. Üyesi					Müsteşar	Görev değişikliği	14.4.1971
Rıza Polat	Avukat ve Fen Gr. Öğretmeni					Müs. Muavini	Yeni atama	28.5.1971
Yılmaz Gürer	Pl. ve İmar Gn.Md. Yardımcısı					Müs. Muavini	Görev değişikliği	28.4.1971
Miraç Aktuğ	Bayn. Bak. eski Müşaviri					T. E. K. Bank. Gn. Müdürü	Yeni atama	3.6.1971
Mustafa Meshepoğlu	İller Bank. Gn. Md. Müşaviri					T. E. K. Bank. Yön. Ku. Üy. Gn. Md.Mua.	Danışt. Kara. Ge. eski Gör. iade	4.5.1971
Necdet Yılmaz	İller Ban. Yö. Ku. eski Üyesi					İller Bank. Yö. Ku. Üyesi	Yeni atama	21.4.1971
Cemal Kulu	T. E. K. B. Yö. Ku. Üy. Gn. Md. Yard. cısı					T. E. K. Ba. Gn. Md. Yardımcısı	Danıştay kararı uygulaması	4.5.1971
Turhan Tüzemen	Yap. Mal. Gn. Md. Muavini		İstifa					14.4.1971
Talât Güreli	Mes. Gn. Müdürü					Bakanlık Müş.	Kendi isteğiyle	1.6.1971
Hayri Seçkin	E. K. B. Gn. Müdürü					Bakanlık Müşavi.	Görev değişikliği	3.6.1971
Beşir Düvenli	İst. İl. İmar eski Müdürü					İst. İl. İmar Müdürü	Danıştay Kar. ile görevine iade	kadro bekleniyor.
Orhan Duro	Gü. ve Tek. Bk. Tek. ve Mur. Hey. Üyesi					Mes. Gn. Müdürü	Yeni atama	10.6.1971
Arif Başaran	Özlük İş. Gn. Müdürü					Tet. Ku. Baş. Üye	Yanlış tâyin düzeltme	22.6.1971
Enver Eke	Af. İş. Gn. Md. ü					Te. Ku. Baş. Uzman	Görev değişikliği	11.5.1971

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin maddelerine geçilmesi hususunda verilen oyların sonucu

(Teklifin maddelerine geçilmesi kabul edildi)

Üye sayısı : 183

Oy verenler : 155

Kabul edenler : 155

Reddedenler : 0

Çekinseler : 0

Oya katılmıyanlar : 26

Açık üyelikler : 2

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER
Refet Aksoyoğlu
Mucip Ataklı
Emanullah Çelebi
Suphi Gürsoytrak
Suphi Karaman
Sami Küçük
Selâhattin Özgür
Haydar Tunçkanat
Muzaffer Yurdakuler

ADANA
M. Nuri Âdemoğlu
M. Yılmaz Mete
Mukadder Öztekin
Mehmet Ünal
ADİYAMAN
Mehmet Sırrı Turanlı
AFYON KARAHİSAR
M. Kâzım Karaağaçlı-
oğlu
Ahmet Karayığit
Kemal Şenocak

AĞRI
Salih Türkmen

AMASYA
Macit Zeren

ANKARA
Hıfzı Oğuz Bekata
Turgut Cebe
Turhan Kapanlı
Yiğit Köker
Mansur Ulusoy
Mahmut Vural
İsmail Yetiş

ANTALYA
Mehmet Pırılı
Âkif Tekin
ARTVİN
Fehmi Alpaslan
AYDIN
Ali Celâlettin Çoşkun
İskender Cenap Ege
Halil Goral

BALIKESİR
Nuri Demirel
Mehmet Güler
Cemalettin İnkaya
Nejat Sarıcalı
BİNGÖL
A. Hikmet Yurtsever
BİTLİS
Orhan Kürümoğlu
BOLU
Turgut Yaşar Gülez
Alâeddin Yılmaztürk
BURDUR
Ö. Faruk Kınaytürk

BURSA
Şeref Kayalar
Cahit Ortaç
Saffet Ural

ÇANAKKALE
Nahit Altan
Ziya Termen
ÇANKIRI
Gürhan Titrek
ÇORUM
M. Şevket Özçetin
Safa Yalçuk

DENİZLİ
Hüseyin Atmaca
Ali Kemal Turgut
DİYARBAKIR
Selâhattin Cizrelioğlu
Azmi Erdoğan
EDİRNE
Mehmet Nafiz Ergeneli

ELÂZİĞ
Salim Hazerdağlı
ERZİNCAN
Fehmi Baysoy
ERZURUM
Osman Alihocagil
Sakıp Hatunoğlu
Edip Somunoğlu
ESKİŞEHİR
Ömer Ucuza
GAZİANTEP
İbrahim Tefvik Kutlar
Salih Tanyeri

GİRESUN
Sabahattin Orhon
GÜMÜŞANE
Abbas Cilâra
HAKKÂRİ
Necip Seyhan
HATAY
Enver Bahadırılı
Mustafa Deliveli
İSPARTA
Mustafa Güleügil
İÇEL
Lûtfi Bilgen
Tatip Özdolay

İSTANBUL
Erdoğan Adalı
Mebrure Aksoley
Şevket Akyürek
Tekin Arıburun
Halûk Berköl
O. Zeki Gümüšoğlu
Fikret Gündoğan
Ekrem Özden
Rifat Öztürkçine
Cemal Yıldırım
İZMİR
Beliğ Beler
Mustafa Bozoklar
Münin Kırılı
Orhan Kor
Necip Mirkelâmoğlu
KARS
Sırrı Atalay
Y. Ziya Ayrım
Mehmet Hazer

KASTAMONU
Mehmet Çamlıca
Ahmet Nusret Tuna
KAYSERİ
Hüsni Dikeçligil
Hüseyin Kalpaklıoğlu
Sami Turan
KIRKLARELİ
Ali Alkan
KOCAELİ
Lûtfi Tokoğlu
KONYA
Osman Nuri Canpolat
Sedat Çumralı

Fevzi Halici
Fakih Özlen
Mehmet Varışlı
KÜTAHYA
İ. Etem Erdiñ
MALATYA
Nurettin Akyurt
Hamdi Özer
MANİSA
Doğan Barutçuoğlu
Oral Karaosmanoğlu
A. Orhan Süersan
Ruhi Tunakan
MARAS
Adnan Karaküçük
Hilmi Soydan
MARDİN
Abdurrahman Bayar
MUĞLA
İlyas Karaöz
Haldun Menteseoğlu

MUŞ
İsa Hisan Bingöl
NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasaođun
NİĞDE
Kudret Bayhan
Hüseyin Avni Göktürk
ORDU
Selâhattin Acar
Bekir Sıtkı Baykal
Şevket Köksal
RİZE
O. Meedi Agun
SAKARYA
Osman Salihoođlu
Mustafa Tığlı
SAMSUN
H. Enver Işıklar
Rıza Işıtan
Refet Rendeci
Fethi Tevetoğlu

SİİRT
Abdurrahman Kavak
SİNOP
Nâzım İnebeyli
SİVAS
Âdil Altay
Nurettin Ertürk
Hüseyin Öztürk
TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan
TOKAT
Ali Altuntaş
Zihni Betil
TRABZON
Ali Şakir Ağanoğlu
Reşat Zaloğlu
TUNCELİ
Arslan Bora
URFA
Hasan Oral
UŞAK
Mehmet Faik Atayurt

YOZGAT
Sadık Artukmaç
İsmail Yeşilyurt
ZONGULDAK
Tarık Remzi Baltan
Mehmet Ali Pestilci
Ahmet Demir Yüce
CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER
Lûtfi Akadlı
Hidayet Aydınır
Hayri Dener
Kasım Gülek
Vehap Güvenç
Mehmet İzmen
Fahri Korutürk
Tayfur Sökmen
Zerin Tüzün
Ragıp Üner
Âdil Ünü

[Oya katılmıyanlar]

TABİİ ÜYELER
Ekrem Acuner
Vehbi Ersü
Kadri Kaplan
Kâmil Karavelioğlu
(İ.)
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
Mehmet Özgüneş (B.)
M. Şükran Özkaya
Ahmet Yıldız

BİLECİK
Mehmet Orhan Tuğrul
BURSA
İ. Sabri Çağlayangil
ELÂZİĞ
Celâl Ertuğ (İ.)
GİRESUN
İhsan Topaloğlu (B.)
İZMİR
Nazif Çağatay
KIRŞEHİR
Halil Özmen

KOCAELİ
Hikmet İşmen
KÜTAHYA
A. Orhan Akça
MARDİN
Abdülkerim Saraçoğlu
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
(Bşk. V.)
TRABZON
Ö. Lûtfi Hocaoğlu

URFA
İ. Etem Karakapıcı
VAN
Ferid Melen (B.)
CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER
Feridun Cemal Erkin
Osman Köksal
Cemal Madanoğlu
Suad Hayri Üngüplü
(İ.)

[Açık üyelikler]

Eskişehir 1
 Sivas 1

 Yekûn 2

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin 1 nci madde üzerinde Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in verdiği değişiklik önergesine verilen oyların sonucu

(Önerge reddedildi)

Üye sayısı : 183
Oy verenler : 145
Kabul edenler : 21
Reddedenler : 120
Çekinseler : 4
Oya katılmıyanlar : 36
Açık üyelikler : 2

[Kabul edenler].

TABİİ ÜYELER

Refet Aksoyoğlu
Emanullah Çelebi
Suphi Gürsoytrak
Suphi Karaman
Kâmil Karavelioğlu
Sami Küçük
Haydar Tunçkanat
Muzaffer Yurdakuler

BALIKESİR

Nejat Sarıcalı
BİNGÖL
A. Hikmet Yurtsever
GAZİANTEP
Salih Tanyeri
HATAY
Enver Bahadırılı

İÇEL

Lûtfi Bilgen
KAYSERİ
Hüsnü Dikeçligil
Hüseyin Kalpaklıoğlu
KIRŞEHİR
Halil Özmen
KONYA
Sedat Çumralı

MARDİN

Abdurrahman Bayar
TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan
TUNCELİ
Arslan Bora
CUMHURBAŞKANININ-
CA SEÇİLEN ÜYE
Zerin Tüzün

[Reddedenler]

ADANA

M. Nuri Âdemoğlu
M. Yılmaz Mete
Mukadder Öztekin
Mehmet Ünalılı

ADİYAMAN

Mehmet Sırrı Turanlı
AFYON KARAHIŞAR
M. Kâzım Karaağaçlı-
oğlu

Ahmet Karayığit
Kemal Şenocak

AĞRI

Salih Türkmen
AMASYA
Macit Zeren

ANKARA

Turgut Cebe
Turhan Kapanlı
Yiğit Köker
Mansur Ulusoy
Mahmut Vural
İsmail Yetiş
ANTALYA
Mehmet Pırılı

Âkif Tekin

AYDIN

Ali Celâlettin Çoşkun
İskender Cenap Ege
Halil Goral

BALIKESİR

Nuri Demirel
Mehmet Güler
Cemalettin İnkaya

BİTLİS

Orhan Kürümoğlu

BOLU

Turgut Yaşar Gülez
Alâettin Yılmaztürk
BURDUR

Ö. Faruk Kınaytürk

BURSA

Şeref Kayalar
Cahit Ortaç
Saffet Ural
ÇANAKKALE

Nahit Altan

ÇANKIRI

Gürhan Titrek

ÇORUM

M. Şevket Özçetin
Safa Yalçuk

DENİZLİ

Hüseyin Atmaca
Ali Kemal Turgut

DIYARBAKIR

Selâhattin Cizrelioğlu
Azmi Erdoğan

EDİRNE

Mehmet Nafiz Ergeneli

ELÂZİĞ

Salim Hazerdağlı

ERZİNCAN

Fehmi Baysoy

ERZURUM

Sakıp Hatunoğlu
Edip Somunoğlu

ESKİŞEHİR

Ömer Ucuza

GAZİANTEP

İbrahim Tefrik Kutlar

GİRESUN

Sabahattin Orhon

GÜMÜŞANE

Abbas Cilâra
HAKKÂRİ

Necip Seyhan

HATAY

Mustafa Deliveli

İSPARTA

Mustafa Gülcügil

İÇEL

Talip Özdoğay

İSTANBUL

Erdoğan Adalı

Mebrure Aksoley

Halûk Berkol

O. Zeki Gümüšoğlu

Fikret Gündoğan

Ekrem Özden

Rifat Öztürkçine

Cemal Yıldırım

İZMİR

Beliğ Beler

Mustafa Bozoklar

Mümin Kırılı

Orhan Kor

Necip Mirkelâmoğlu

KARS
Sırrı Atalay
Y. Ziya Ayrım
Mehmet Hazer
KASTAMONU
Mehmet Çamlıca
Ahmet Nusret Tuna
KAYSERİ
Sami Turan
KIRKLARELİ
Ali Alkan
KOCAELİ
Hikmet İşmen
KONYA
Osman Nuri Canpolat
Fevzi Halıcı
Fakih Özlen
Mehmet Varışlı
KÜTAHYA
İ. Etem Erdinç

MALATYA
Nurettin Akyurt
Hamdi Özer
MANİSA
Doğan Barutçuoğlu
Oral Karaosmanoğlu
Ruhi Tunakan
MARAŞ
Adnan Karaküçük
Hilmi Soydan
MUĞLA
İlyas Karaöz
Haldun Mentşeoğlu
MUŞ
İsa Hisan Bingöl
NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasagun
NİĞDE
Hüseyin Avni Göktürk
ORDU
Selâhattin Acar

RİZE
O. Mevdi Agun
SAKARYA
Osman Salihoglu
Mustafa Tıgılı
SAMSUN
H. Enver Işıklar
Rıza Işıtan
Refet Rendeçi
Fethi Tevetoğlu
SİİRT
Abdurrahman Kavak
SİNOP
Nâzım İnebeyli
SİVAS
Nurettin Ertürk
Hüseyin Öztürk
TOKAT
Ali Altuntaş
Zihni Betil
TRABZON
Ali Şakir Ağanoglu

Reşat Zaloglu
URFA
Hasan Oral
UŞAK
Mehmet Faik Atayurt
YOZGAT
Sadık Artukmaç
İsmail Yeşilyurt
ZONGULDAK
Tarik Remzi Baltan
Mehmet Ali Pestilci
Ahmet Demiryüce
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Hidayet Aydın
Hayri Dener
Kasım Gülek
Vahap Güvenc
Mehmet İzmen
Fahri Korutürk
Âdil Ünlü

[Çekinserler]

ÇANAKKALE
Ziya Termen

NİĞDE
Kudret Bayhan

ORDU
Bekir Sıtkı Baykal

**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYE**
Lûtfi Akadlı

[Oya katılmıyanlar]

TABİİ ÜYELER
Ekrem Acuner
Mucip Ataklı
Vehbi Ersü
Kadri Kaplan
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
Mehmet Özgünes (B.)
Selâhattin Özgür
M. Şükran Özkaya
Ahmet Yıldız
ANKARA
Hıfzı Oğuz Bekata
ARTVİN
Fehmi Alpaslan

BİLECİK
Mehmet Orhon Tuğrul
BURSA
İ. Sabri Çağlayangil
ELÂZİĞ
Celâl Ertuğ
ERZURUM
Osman Alihocagil
GİRESUN
İhsan Topaloğlu (B.)
İSTANBUL
Şevket Akyürek
Tekin Arıburun
(Başkan)
İZMİR
Nazif Çağatay

KOCAELİ
Lûtfi Tokoğlu
KÜTAHYA
A. Orhan Akça
MANİSA
A. Orhan Süersan
MARDİN
Abdülkerim Saraçoğlu
ORDU
Şevket Köksal
SİVAS
Âdil Altay
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
(Bşk. V.)

TRABZON
Ö. Lûtfi Hocaoglu
URFA
İ. Etem Karakapıcı
VAN
Ferid Melen (B.)
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Feridun Cemal Erkin
Osman Köksal
Cemal Madanoğlu
Tayfur Sökmen
Ragıp Üner
Suad Hayri Ürgüplü

[Açık üyelikler]

Eskişehir	1
Sivas	1
	—
Yekûn	2

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin 1 nci maddesine verilen oyların sonucu

(1 nci madde kabul edildi.)

Üye sayısı : 183

Oy verenler : 152

Kabul edenler : 140

Reddedenler : 12

Çekinseler : 0

Oya katılmıyanlar : 29

Açık üyelikler : 2

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER

Refet Aksoyoğlu
Emanullah Çelebi
Suphi Gürsoytrak
Suphi Karaman
Sami Küçük
Selâhattin Özgür
Muzaffer Yurdakuler
ADANA
M. Nuri Âdemoğlu
M. Yılmaz Mete
Mukadder Öztekin
Mehmet Ünaldu

ADİYAMAN

Mehmet Sırrı Turanlı

AFYON KARAHİSAR

M. Kâzım Karaağaçlı-
oğlu

Ahmet Karayığit

Kemal Şenocak

AĞRI

Salih Türkmen

AMASYA

Macit Zeren

ANKARA

Hıfzı Oğuz Bekata

Turgut Cebe

Turhan Kapanlı

Yiğit Köker

Mansur Ulusey

Mahmut Vural

İsmail Yetiş

ANTALYA

Mehmet Pırlıtu

Âkif Tekin

ARTVİN

Fehmi Alpaslan

AYDIN

Ali Celâlettin Çoşkun

İskender Cenap Ege

Halil Goral

BALIKESİR

Nuri Demirel

Mehmet Güler

Cemalettin İnkaya

Nejat Sarıcalı

BİTLİS

Orhan Kürümoğlu

BOLU

Turgut Yaşar Gülez

Alâeddin Yılmaztürk

BURDUR

Ö. Faruk Kınaytürk

BURSA

Şeref Kayalar

Cahit Ortaç

Saffet Ural

ÇANAKKALE

Nahit Altan

ÇANKIRI

Gürhan Titrek

ÇORUM

M. Şevket Özçetin

Safa Yalçuk

DENİZLİ

Hüseyin Atmaca

Ali Kemal Turgut

DİYARBAKIR

Selâhattin Cizrelioğlu

Azmi Erdoğan

EDİRNE

Mehmet Nafiz Ergeneli

ELÂZİĞ

Salim Hazerdağlı

ERZİNCAN

Fehmi Baysoy

ERZURUM

Osman Alihocagil

Sakıp Hatunoğlu

Edip Somunoğlu

ESKİŞEHİR

Çağrı Ucuşal

GAZİANTEP

İbrahim Tevfik Kutlar

Salih Tanyeri

GİRESUN

Sabahattin Orhon

GÜMÜŞANE

Abbas Cilâra

HAKKÂRİ

Necip Seyhan

HATAY

Enver Bahadırılı

Mustafa Deliveli

İSPARTA

Mustafa Gülcügil

İÇEL

Lûtfi Bilgen

Talip Özdolay

İSTANBUL

Erdoğan Adalı

Mebrure Aksoley

Halûk Berkol

O. Zeki Gümüšoğlu

Fikret Gündoğan

Ekrem Özden

Rifat Öztürkçine

Cemal Yıldırım

İZMİR

Beliğ Beier

Mustafa Bozoklar

Mümin Kırılı

Orhan Kor

Necip Mirkelâmoğlu

KARS

Sırrı Atalay

Y. Ziya Ayrım

Mehmet Hazer

KASTAMONU

Mehmet Çamlıca

Ahmet Nusret Tuna

KAYSERİ

Sami Turan

KIRKLARELİ

Ali Alkan

KİRŞEHİR

Halil Özmen

KOCAELİ

Lûtfi Tokoğlu

KONYA

Osman Nuri Canpolat

Sedat Çumralı

Fevzi Halıcı

Fakih Özlen

Mehmet Varışlı

KÜTAHYA

İ. Etem Erdinç

MALATYA

Nurettin Akyurt

Hamdi Özer

MANİSA
Doğan Barutçuoğlu
Oral Karaosmanoğlu
A. Orhan Süersan
Ruhi Tunakan
MARAŞ
Adnan Karaküçük
MUĞLA
İlyas Karaöz
Haldun Menteseoğlu
MUŞ
İsa Hisan Bingöl
NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasagun
NİĞDE
Hüseyin Avni Göktürk

ORDU
Selâhaddin Acar
Şevket Köksal
RİZE
O. Meedi Agun
SAKARYA
Osman Salihoğlu
Mustafa Tıgılı
SAMSUN
H. Enver Işıklar
Rıza Işıtan
Refet Rendeci
Fethi Tevetoğlu
SIİRT
Abdurrahman Kavak
SİNOP
Nâzım İnebeyli

SIVAS
Âdil Altay
Nurettin Ertürk
Hüseyin Öztürk
TOKAT
Ali Altuntaş
Zihni Betil
TRABZON
Ali Şakir Ağanolu
Reşat Zaloğlu
TUNCELİ
Arslan Bora
URFA
Hasan Oral
UŞAK
Mehmet Faik Atayurt

YOZGAT
Sadık Artukmaç
İsmail Yeşilyurt
ZONGULDAK
Tarık Remzi Baltan
Mehmet Ali Pestilci
Ahmet Demir Yüce
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Lûtfi Akadlı
Hidayet Aydınır
Hayri Dener
Vehap Güveng
Mehmet İzmen
Fahri Korutürk
Zerin Tüzün
Âdil Ünlü

[Reddedenler]

TABİİ ÜYE
Haydar Tunçkanat
BİNGÖL
A. Hikmet Yurtsever
ÇANAKKALE
Ziya Termen

KAYSERİ
Hüsni Dikeçligil
Hüseyin Kalpaklıoğlu
KOCAELİ
Hikmet İşmen
MARAŞ
Hilmi Soydan

MARDİN
Abdurrahman Bayar
NİĞDE
Kudret Bayhan
ORDU
Bekir Sıtkı Baykal

TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYE**
Kasım Gülek

[Oya katılmıyanlar]

TABİİ ÜYELER
Ekrem Acuner
Mucip Ataklı
Vehbi Ersü
Kadri Kaplan
Kâmil Karavelioğlu
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
Mehmet Özgüneş (B.)
M. Şükran Özkaya
Ahmet Yıldız

BİLECİK
Mehmet Orhon Tuğrul
BURSA
İ. Sabri Çağlayangil
ELÂZİĞ
Celâl Ertuğ (İ.)
GİRESUN
İhsan Topaloğlu (B.)
İSTANBUL
Şevket Akyürek
Tekin Arıburun
(Başkan)

İZMİR
Nazif Çağatay
KÜTAHYA
A. Orhan Akça
MARDİN
Abdülkerim Saraçoğlu
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
(Bşk.V.)
TRABZON
Ö. Lûtfi Hocaoğlu

URFA
İ. Etem Karakapıcı
VAN
Ferid Melen (B.)
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Feridun Cemal Erkin
Osman Köksal
Cemal Madanoğlu
Tayfur Sökmen
Rağıp Üner
Suad Hayri Ürgüplü (İ.)

[Açık üyelikler]

Eskişehir 1
Sivas 1
—
Yekûn 2

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nei maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin 2 nei maddesine verilen oyların sonucu (S. Sayısı : 1591)

(İkinci Madde kabul edildi)

Üye sayısı : 183
Oy verenler : 153
Kabul edenler : 145
Reddedenler : 8
Çekinseler : 0
Oya katılmayanlar : 28
Açık üyelikler : 2

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER
Vehbi Ersü
Suphi Karaman
Kâmil Karavelioğlu
Selâhattin Özgür
Muzaffer Yurdakuler
ADANA
M. Nuri Âdemoğlu
M. Yılmaz Mete
Mukadder Öztekin
Mehmet Ünalı
ADİYAMAN
Mehmet Sırrı Turanlı
AFYON KARAHİSAR
M. Kâzım Karaağaçlı-
oğlu
Ahmet Karayığit
Kemal Şenocak
AĞRI
Salih Türkmen
AMASYA
Macit Zeren
ANKARA
Turgut Cebe
Turhan Kapanlı
Yiğit Köker
Mansur Ulusoy
Mahmut Vural
İsmail Yetiş
ANTALYA
Mehmet Pırılı
Âkif Tekin
ARTVİN
Fehmi Alpaslan
AYDIN
Ali Celâlettin Çoşkun

İskender Cenap Ege
Halil Goral
BALIKESİR
Nuri Demirel
Mehmet Güler
Cemalettin İnkaya
Nejat Sarlıcalı
BİNGÖL
A. Hikmet Yurtsever
BITLİS
Orhan Kürümoğlu
BOLU
Turgut Yaşar Gülez
Alâettin Yılmaztürk
BURDUR
Ö. Faruk Kınaytürk
BURSA
Şeref Kayalar
Cahit Ortaç
Saffet Ural
ÇANAKKALE
Nahit Altan
Ziya Terman
ÇANKIRI
Gürhan Titrek
ÇORUM
M. Şevket Özçetin
Safa Yalçuk
DENİZLİ
Hüseyin Atmaca
Ali Kemal Turgut
DIYARBAKIR
Selâhattin Cizrelioğlu
Azmi Erdoğan

EDİRNE
Mehmet Nafiz Ergeneli
ELÂZİĞ
Salim Hazerdağlı
ERZİNCAN
Fehmi Baysoy
ERZURUM
Osman Alihocagil
Sakıp Hatunoğlu
Edip Somunoğlu
ESKİŞEHİR
Ömer Ucuşal
GAZİANTEP
İbrahim Tefvik Kutlar
Salih Tanyeri
GİRESUN
Sabahattin Orhon
GÜMÜŞANE
Abbas Cilâra
HAKKÂRİ
Necip Seyhan
HATAY
Enver Bahadırlı
Mustafa Deliveli
ISPARTA
Mustafa Güleügil
İÇEL
Lûtfi Bilgen
Talip Özdolay
İSTANBUL
Erdoğan Adalı
Mebrure Aksoley
Halûk Benkol
O. Zeki Gümüšoğlu
Fikret Gündoğan

Ekrem Özden
Rifat Öztürkçine
Cemal Yıldırım
İZMİR
Beliğ Beler
Mustafa Bozoklar
Mümin Kırılı
Orhan Kor
Necip Mirkelâmoğlu
KARS
Sırrı Atalay
Y. Ziya Ayrım
Mehmet Hazer
KASTAMONU
Mehmet Çamlıca
Ahmet Nusret Tuna
KAYSERİ
Hüseyin Kalpaklıoğlu
Sami Turan
KIRKLARELİ
Ali Alkan
KIRŞEHİR
Halil Özmen
KOCAELİ
Lûtfi Tokoğlu
KONYA
Osman Nuri Canpolat
Sedat Çumralı
Fevzi Halıcı
Fakih Özlen
Mehmet Varışlı
KÜTAHYA
İ. Etem Erdinç
MALATYA
Nurettin Akyurt
Hamdi Özer

MANİSA
Doğan Barutçuoğlu
Oral Karaosmanoğlu
A. Orhan Süersan
Ruhi Tunakan
MARAS
Adnan Karaküçük
MARDİN
Abdurrahman Bayar
MUĞLA
İlyas Karaöz
Haldun Menteseoğlu
MUŞ
İsa Hisan Bingöl
NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasagun
NİĞDE
Kudret Bayhan
Hüseyin Avni Göktürk

ORDU
Selâhattin Acar
Şevket Köksal
RİZE
O. Mevdi Agun
SAKARYA
Osman Salihoğlu
Mustafa Tığlı
SAMSUN
H. Enver Işıklar
Rıza Işıtan
Refet Rendeci
Fethi Tevetoğlu
SİİRT
Abdurrahman Kavak
SİNOP
Nâzım İnebeyli
SİVAS
Âdil Altay

Nurettin Ertürk
Hüseyin Öztürk
TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan
TOKAT
Ali Altuntaş
Zihni Betil
TRABZON
Ali Şakir Ağanoğlu
Reşat Zaloğlu
TUNCELİ
Arslan Bora
URFA
Hasan Oral
UŞAK
Mehmet Faik Atayurt
YOZGAT
Sadık Artukmaç

İsmail Yeşilyurt
ZONGULDAK
Tarık Remzi Baltan
Mehmet Ali Pestilei
Ahmet Demir Yüce
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Lûtfi Akadlı
Hidayet Aydın
Hayri Dener
Kasım Gülek
Vehap Güvenç
Mehmet İzmen
Fahri Korutürk
Tayfur Sökmen
Zerin Tüzün
Âdil Ünlü

[Reddedenler]

TABİİ ÜYELER
Refet Aksoyoğlu
Sami Küçük
Haydar Tunçanar

KAYSERİ
Hüsnü Dikeçligil
KOCAELİ
Hikmet İşmen

MARAS
Hilmi Soydan
ORDU
Bekir Sıtkı Baykal

**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYE**
Osman Köksal

[Oya katılmayanlar]

TABİİ ÜYELER
Ekrem Acuner
Mucip Ataklı (İ.)
Emanullah Çelebi
Suphi Gürsoytrak
Kadri Kaplan
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
Mehmet Özgüneş (B.)
M. Şükran Özkaya
Ahmet Yıldız
ANKARA
Hıfzı Oğuz Bekata

BİLECİK
Mehmet Orhon Tuğrul
BURSA
İ. Sabri Çağlayangil
ELÂZİĞ
Celâl Ertuğ (İ.)
GİRESUN
İhsan Topaloğlu (B.)
İSTANBUL
Şevket Akyürek
Tekin Arıburun
(Başkan)

İZMİR
Nazif Çağatay
KÜTAHYA
A. Orhan Akça
MARDİN
Abdülkerim Saraçoğlu
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
(Bşk. V.)
TRABZON
Ö. Lâtfi Hocaoğlu

URFA
İ. Etem Karakapıcı
VAN
Ferid Melen (B.)
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Feridun Cemal Erkin
Cemal Madanoğlu
Ragıp Üner
Suad Hayri Ürgüplü
(İ.)

[Açık üyelikler]

Eskişehir 1
Sivas 1
—
Yekûn 2

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin 3 ncu maddesinin Haydar Tunçkanat ve iki arkadaşının verdikleri değişiklik önergesinin oylaması sonucu

(Önerge reddedildi)

Üye sayısı : 183
Oy verenler : 148
Kabul edenler : 10
Reddedenler : 137
Çekinseler : 1
Oya katılmıyanlar : 33
Açık üyelikler : 2

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER
Refet Aksoyoğlu
Vehbi Ersü
Suphi Karaman
Kâmil Karavelioğlu

Sami Küçük
Haydar Tunçkanat
BALIKESİR
Nejat Sarıçalı

KAYSERİ
Hüsnü Dikeçligil
KIRŞEHİR
Halil Özmen

CUMHURBAŞKANININ-
CA SEÇİLEN ÜYE
Zerin Tüzün

[Reddedenler]

ADANA
M. Nuri Ademoğlu
M. Yılmaz Mete
Mukadder Öztekin
Mehmet Ünalı
ADİYAMAN
Mehmet Sırrı Turanlı
AFYON KARAHİSAR
M. Kâzım Karaağaçlı-
oğlu
Ahmet Karayığit
Kemal Şenocak

AĞRI
Salih Türkmen
AMASYA
Maeit Zeren

ANKARA
Turgut Cebe
Turhan Kapanlı
Yiğit Köker
Mansur Ulusoy
Mahmut Vural
İsmail Yetiş

ANTALYA
Mehmet Pırlıtlı
Âkif Tekin
AYDIN
Ali Celâlettin Coşkun

İskender Cenap Ege
Halil Goral
BALIKESİR
Nuri Demirel
Mehmet Güler
Cemalettin İnkaya
BİNGÖL
A. Hikmet Yurtsever
BİTLİS
Orhan Kürümoğlu

BOLU
Turgut Yaşar Gülez
Alâeddin Yılmaztürk
BURDUR
Ö. Faruk Kınaytürk
BURSA

Şeref Kayalar
Cahit Ortaç
Saffet Ural
ÇANAKKALE
Nahit Altan
Ziya Termen

ÇANKIRI
Gürhan Titrek
ÇORUM
M. Şevket Özgetin
Safa Yalçuk

DENİZLİ
Hüseyin Atmaca
Ali Kemal Turgut
DİYARBAKIR
Selâhattin Cizrelioğlu
Azmi Erdoğan
EDİRNE
Mehmet Nazif Ergeneli
ELÂZİĞ
Salim Hazerdağlı
ERZİNCAN
Fehmi Baysoy
ERZURUM
Osman Alihocagil
Sakıp Hatunoğlu
Edip Somunoğlu
ESKİŞEHİR
Ömer Ucuzal
GAZİANTEP
İbrahim Tefik Kutlar
GİRESUN
Sabahattin Orhon
GÜMÜŞANE
Abbas Cilâra
HAKKÂRİ
Necip Seyhan
HATAY
M. Enver Bahadırlı
Mustafa Deliveli

ISPARTA
Mustafa Gülcügil
İÇEL
Lûtfi Bilgen
Talip Özdolay
İSTANBUL
Erdoğan Adalı
Mebrure Aksoley
Halûk Berkol
O. Zeki Gümüšoğlu
Fikret Gündoğan
Ekrem Özden
Rifat Öztürkçine
Cemal Yıldırım
İZMİR
Beliğ Beler
Mustafa Bozoklar
Mümin Kırılı
Orhan Kor
Necip Mirkelâmoğlu
KARS
Sırrı Atalay
Y. Ziya Ayrım
Mehmet Hazer
KASTAMONU
Mehmet Çamlıca
Ahmet Nusret Tuna
KAYSERİ
Hüseyin Kalpaklıoğlu

Sami Turan
KIRKLARELİ
Ali Alkan
KOCAELİ
Lûtfi Tokoğlu
KONYA
Osman Nuri Canpolat
Sedat Çumralı
Fevzi Halıcı
Fakih Özlen
Mehmet Varışlı
KÜTAHYA
İ. Etem Erdinç
MALATYA
Nurettin Akyurt
Hamdi Özer
MANİSA
Doğat Barutçuoğlu
Oral Karaosmanoğlu
A. Orhan Süersan
Ruhi Tunakan
MARAŞ
Adnan Karaküçük

Hilmi Soydan
MARDİN
Abdurrahman Bayar
MUĞLA
İlyas Karaöz
Haldun Mentешеoğlu
MUŞ
İsa Hisan Bingöl
NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasavaşun
NİĞDE
Kudret Bayhan
Hüseyin Avni Göktürk
ORDU
Selâhattin Acar
Bekir Sıtkı Baykal
Şevket Köksal
RİZE
O. Mecdi Agun
SAKARYA
Osman Salihoğlu
Mustafa Tıgh

SAMSUN
H. Enver Işıklar
Rıza Işıtan
Refet Rendeci
Fethi Tevetoğlu
SİİRT
Abdurrahman Kavak
SİNOP
Nazım İnebeyli
SİVAS
Âdil Altay
Nurettin Ertürk
Hüseyin Öztürk
TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan
TOKAT
Ali Altuntaş
Zihni Betil
TRABZON
Ali Şakir Ağanoğlu
Reşat Zaloğlu
TUNCELİ
Arslan Bora

URFA
Hasan Oral
UŞAK
Mehmet Faik Atayurt
YOZGAT
Sadık Artukmaç
İsmail Yeşilyurt
ZONGULDAK
Farık Remzi Baltan
Mehmet Ali Pestilci
Ahmet Demir Yüce
CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER
Lûtfi Akadlı
Hidayet Aydınar
Hayri Dener
Kasım Gülek
Vahap Güvenç
Mehmet İzmen
Fahri Korutürk
Tayfur Sökmen
Âdil Ünlü

[Çekinser]

GAZİANTEP

Salih Tanyeri

[Oya katılmıyanlar]

TABİİ ÜYELER
Ekrem Acuner
Mucip Ataklı
Emanullah Çelebi
Suphi Gürsoytrak
Kadri Kaplan
Sezai O'Kan
Fahri Öz dilek
Mehmet Özgüneş (B.)
Selâhattin Özgür
M. Şükran Özkaya
Ahmet Yıldız
Muzaffer Yurdakuler
(İ. A.)

ANKARA
Hıfzı Oğuz Bekata
ARTVİN
Fehmi Alpaslan
BİLECİK
Mehmet Orhon Tuğrul
BURSA
İ. Sabri Çağlayangil
ELÂZİĞ
Celâl Ertuğ (İ.)
GİRESUN
İhsan Topaloğlu (B.)
İSTANBUL
Şevket Akyürek

Tekin Arıburun
(Başkan)
İZMİR
Nazif Çağatay
KOCAELİ
Hikmet İşmen
KÜTAHYA
A. Orhan Akça
MARDİN
Abdülkerim Saraçoğlu
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
(Bşk. V.)

TRABZON
Ö. Lûtfi Hocaoğlu
URFA
İ. Etem Karakapıcı
VAN
Ferid Melen (B.)
CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER
F. Cemal Erkin
Osman Köksal
Cemal Madanoğlu
Ragıp Üner
Suad Hayri Ürgüplü
(İ.)

[Açık üyelükler]

Eskişehir 1
Sivas 1

Yekûn 2

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifinin 3 ncü maddesine verilen oyların sonucu

(3 ncü madde kabul edildi)

Üye sayısı : 183
Oy verenler : 150
Kabul edenler : 139
Reddedenler : 11
Çekinseler : 0
Oya katılmayanlar : 31
Açık üyelikler : 2

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYE
Muzaffer Yurdakuler
ADANA
M. Nuri Âdemoğlu
M. Yılmaz Mete
Mukadder Öztekin
Mehmet Ünalı
ADİYAMAN
Mehmet Sırrı Turanlı
AFYON KARAHİSAR
M. Kâzım Karaağaçlıoğlu
Ahmet Karayığit
Kemal Şemocak
AĞRI
Salih Türkmen
AMASYA
Macit Zeren
ANKARA
Turgut Cebe
Turhan Kapanlı
Yiğit Köker
Mansur Ulusoy
Mahmut Vural
İsmail Yetiş
ANTALYA
Mehmet Pırılı
Akif Tekin
AYDIN
Ali Celâlettin Çoşkun
İskender Cenap Ege
Halil Goral
BALIKESİR
Nuri Demirel
Mehmet Güler

Cemalettin İnkaya
Nejat Sarıhalı
BİNGÖL
A. Hikmet Yurtsever
BİTLİS
Orhan Kürümoğlu
BOLU
Turgut Yaşar Gülez
Alâettin Yılmaztürk
BURDUR
Ö. Faruk Kınaytürk
BURSA
Şeref Kayalar
Cahit Ortaç
Saffet Ural
ÇANAKKALE
Nahit Altan
Ziya Termen
ÇANKIRI
Gürhan Titrek
ÇORUM
M. Şevket Özçetin
Safa Yalçuk
DENİZLİ
Hüseyin Atmaca
Ali Kemal Turgut
DİYARBAKIR
Selâhattin Cizrelıoğlu
Azmi Erdoğan
EDİRNE
Mehmet Nafiz Ergeneli
ELÂZİĞ
Salim Hazerdağlı
ERZİNCAN
Fehmi Baysoy

ERZURUM
Osman Alihocagil
Sakıp Hatunoğlu
Edip Somunoğlu
ESKİŞEHİR
Ömer Ucuzal
GAZİANTEP
İbrahim Tevfik Kutlar
Salih Tanyeri
GİRESUN
Sabahattin Orhon
GÜMÜŞANE
Abbas Cilâra
HAKKÂRİ
Necip Seyhan
HATAY
Enver Bahadırılı
Mustafa Deliveli
İSPARTA
Mustafa Gülcügil
İÇEL
Lûtfi Bilgen
Talip Özdolay
İSTANBUL
Erdoğan Adalı
Mebrure Aksoley
Halûk Berkol
O. Zeki Gümüšoğlu
Fikret Gündoğan
Ekrem Özden
Rifat Öztürkçine
Cemal Yıldırım
İZMİR
Belig Beler
Mustafa Bozoklar

Mümin Kırılı
Orhan Kor
Necip Mirkelâmoğlu
KARS
Sırrı Atalay
Y. Ziya Ayrım
Mehmet Hazer
KASTAMONU
Mehmet Çamlıca
Ahmet Nusret Tuna
KAYSERİ
Hüseyin Kalpaklıoğlu
Sami Turan
KIRKLARELİ
Ali Alkan
KOCAELİ
Lûtfi Tokoğlu
KONYA
Osman Nuri Canpolat
Sedat Çumralı
Fevzi Halıcı
Fakih Özlen
Mehmet Varışlı
KÜTAHYA
İ. Etem Erdiç
MALATYA
Nurettin Akyurt
Hamdi Özer
MANİSA
Doğan Barutçuoğlu
Oral Karaosmanoğlu
A. Orhan Süersan
Ruhi Tunakan
MARAS
Adnan Karaküçük

MARDİN
Abdurrahman Bayar
MUĞLA
İlyas Karaöz
Haldun Menteseoğlu
MUŞ
İsa Hisan Bingöl
NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasağun
NİĞDE
Kudret Bayhan
Hüseyin Avni Göktürk
ORDU
Selâhattin Acar
Bekir Sıtkı Baykal
Şevket Köksal
RİZE
O. Meedî Agun

SAKARYA
Osman Salihoglu
Mustafa Tıgh
SAMSUN
H. Enver Işıklar
Rıza Işıtan
Refet Rendeci
Fethi Tevetoglu
SIIRT
Abdurrahman Kavak
SINOP
Nâzım İnebeyli
SIVAS
Âdil Altay
Nurettin Ertürk
Hüseyin Öztürk

TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan
TOKAT
Ali Altuntaş
Zihni Betil
TRABZON
Ali Şakir Ağanoğlu
Reşat Zaloğlu
TUNCELİ
Arslan Bora
URFA
Hasan Oral
UŞAK
Mehmet Faik Atayurt
YOZGAT
Sadık Artukmaç

İsmail Yeşilyurt
ZONGULDAK
TariK Remzi Baltan
Mehmet Ali Pestilci
Ahmet Demir Yüce
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Lûtfi Akadh
Hayri Dener
Kasım Gülek
Vehap Güvenc
Mehmet İzmen
Fahri Korutürk
Tayfur Sökmen
Ragıp Üner
Âdil Ünlü

[Reddedenler]

TABİİ ÜYELER
Refet Aksoyoğlu
Vebbi Ersü
Suphi Karaman
Kâmil Karavelioğlu

Sami Küçük
Hayda Tunçkanat
KAYSERİ
Hüsnü Dikeçligil

KIRŞEHİR
Halil Özmen
KOCAELİ
Hikmet İşmen

MARAS
Hilmi Soydan
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYE**
Zerin Tüzün

[Oya katılmıyanlar]

TABİİ ÜYELER
Ekrem Acuner
Mucip Ataklı
Emanullah Çelebi
Suphi Gürsoytrak
Kadri Kaplan
Sezai C'Kan
Fahri Özdilek
Mehmet Özgünes (B.)
Selâhattin Özgür
M. Şükran Özkaya
Ahmet Yıldız

ANKARA
Hıfzı Oğuz Bekata
ARTVIN
Fehmi Alpaslan
BİLECİK
Mehmet Orhon Tuğrul
BURSA
İ. Sabri Çağlayangil
ELÂZİĞ
Celâl Ertuğ (İ.)
GİRESUN
İhsan Topaloğlu (B.)

İSTANBUL
Şevket Akyürek
Tekin Arıburun
(Başkan)
İZMİR
Nazif Çağatay
KÜTAHYA
A. Orhan Akça
MARDİN
Abdülkerim Saraçoğlu
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
(Bşk.V.)

TRABZON
Ö. Lûtfi Hocaoğlu
URFA
İ. Etem Karakapıcı
VAN
Ferid Melen (B.)
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Hidayet Aydın
Feridun Cemal Erkin
Osman Köksal
Cemal Madanoğlu
Suad Hayri Ürgüplü

[Açık üyelikler]

Eskişehir 1
Sivas 1
—
Yekûn 2

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

79 NCU BİRLEŞİM

24 . 6 . 1971 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçici.

2. — Yüksek Hâkimler Kuruluna bir asıl üye seçimi.

3. — Yüksek Hâkimler Kuruluna bir yedek üye seçimi,

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞ TIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEKİŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yigit Köker ile İstanbul Üyesi Haluk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna dair Senato Araştırması istiyen önergesi (10/34)

2. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mntakalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/36)

3. — Cumhuriyet Sentosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/42)

4. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plâna gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırma istiyen önergesi (10/43)

5. Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Haydar Tunçkanat ve Adana Milletvekili Ahmet Topaloğlu'nun, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 19 . 6 . 1967 tarihli ve 29 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2143 sayılı Kararın Genel Kurulda görüşülmesine dair önergeleri ve Dilekçe Karma Komisyonu raporları (Cumhuriyet Senatosu 4/77) (S. Sayısı : 1120) (Cumhuriyet Senatosu 4/77) (S. Sayısı : 1120 ye 2 nci ek) (Dağıtma tarihi : 4.6.1971) (Millî Savunma Bakanlığı ile ilgilidir)

6. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Orhan Süersan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 11 . 1969 tarihli ve 71 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 5894 sayılı kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (Cumhuriyet Senatosu 4/81) (S. Sayısı : 1574) (Dağıtma tarihi : 4 . 6 . 1971) (Millî Savunma Bakanlığı ile ilgilidir)

7. — Kırklareli eski Milletvekili M. Orhan Türkkan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu Genel Kurulunun 12 . 7 . 1967 tarihli ve 38 sayılı Haftalık Karar Cetvelindeki 2942 sayılı Kararının Genel Kurulda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Karma Komisyonu raporu (Cumhuriyet Senatosu 4/80) (S. Sayısı : 1575) (Dağıtma tarihi : 4 . 6 . 1971) (Millî Savunma Bakanlığı ile ilgilidir)

8. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, Demokratik Cumhuriyet düzenini yok etmek amacını güdenlerin adalete teslimi hususunda Senato Araştırması istiyen önergesi. (10/45)

9. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Kadri Kaplan'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/991) (S. Sayısı : 1582) (Dağıtma tarihi : 14 . 6 . 1971)

10. — Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Orhan Süersan'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/1026) (S. Sayısı : 1584) (Dağıtma tarihi : 17 . 6 . 1971)

11. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Necip Mirkelâmoğlu'nun yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/1013) (S. Sayısı : 1585) (Dağıtma tarihi : 17 . 6 . 1971)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER
A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER
B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

× 1. — 9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T.C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (M. Meclisi 2/524; C. Senatosu 2/331) S. Sayısı : 1591) (Dağıtma tarihi : 22 . 6 . 1971)

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (Millet Meclisi : 2/524; Cumhuriyet Senatosu : 2/331)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 341 e 1 nci ek)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 3712*

18 . 6 . 1971

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 17 . 6 . 1971 tarihli 115 nci Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oyla kabul edilen, 9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

*Sabit Osman Avcı
Millet Meclisi Başkanı*

Not : Bu teklif 31 . 5 . 1971 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 11, 17 . 6 . 1971 tarihli 112 ve 115 nci birleşimlerinde öncelikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 341 ve 341 e 1 nci ek)

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/331
Karar No. : 65*

21 . 6 . 1971

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 17 Haziran 1971 tarihli 115 nci Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oyla kabul edilen, 9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 18 Haziran 1971 tarihli ve 3712 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle aynı gün sabah saat 10,00 da teslim alınmış ve Komisyonumuzun 21 Haziran 1971 tarihli Birleşiminde teklif sahipleri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olunmuştur.

I - Teklif, 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi ile, mevcut metnin son fıkrasında ister iktidarda olsunlar ister muhalefette olsunlar demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru olarak kabul edilen siyasi partilere bu hayati fonksiyonlarını yeterince yerine getirebilecek imkânları sağlamak üzere Hazineden yardım yapılabilmesini ve 82 nci maddede değişiklik yapılarak 10 yıllık uygulama ve özellikle 1927

sayılı Kanununun 93 nci maddesinin (c) fıkrasının Anayasa Mahkemesince iptaline esas gerekçe muvacehesinde, maddenin konuluşundaki espri muhafaza edilmek kaydı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarının ödenme şeklinin yeniden düzenlenmesini öngörmektedir.

9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Aayasasının 56 ncı maddesinin mevcut metninin son fıkrasında, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak vasıflandırılan siyasi partilerin demokratik siyasi düzen içerisindeki bu hayati görevlerini yeterli bir şekilde yerine getirebilecek imkânlarla sahip kılınmaları ve bu imkânların da bu hakkı düzenleyen, bu kuruluşlara vücut veren madde metninde ifade edilmesi, benimsenmiş bulunan vazgeçilmez niteliğin, zorunlu bir sonucu olarak kabul edilmek gerekir.

Kamu hayatında çok etkili olmalarına ve hattâ millet iradesinin oluşumunda başlıca vasıta niteliği taşınmalarına rağmen birer kamu tüzel kişisi vasfında bulunmayan siyasi partilerden hangilerine ve hangi ölçüde yardım yapılması konusu yukarıda sözü edilen vazgeçilmezlik niteliğinin ve kamu yararının gerçekleştirilmesi zorunluğundan önemli bir sorundur.

Teklif, bu sorunu düzenlerken, Anayasamızda yer almış bazı esaslardan hareket etmeyi gerekli görmüştür. Bilindiği üzere, Anayasamız, Anayasa Mahkemesinde dâva açma hakkını düzenlerken, seçimlerde yüzde on oranında oy alma; Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup teşkil etmiş olma; ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilei bulundurma ölçülerini benimsemiştir.

Teklif, çağımızda siyasi partilerin sadece seçmenleri temsil edici olmayan ve fakat aynı zamanda seçmenlerinin fikir ve kanaatlerini de temsil eden ve hattâ oluşturan fonksiyonu gözeterek, yukarıda işaret edilen esaslardan genel seçimlerde belli bir oran dâhilinde oy alma keyfiyetini ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup teşkil etmiş bulunma esasını benimsemiş ve genel seçimlerde elde edilmesi gerekli oran da muteber oy sayısının yüzde beşi olarak kabul etmiştir.

Teklif, Anayasamızın 82 nci maddesinde öngördüğü değişiklik ile, 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasamızın Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarına ilişkin 82 nci maddesinin uygulanmasında karşılaşılan sorunları ve özellikle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunla değişik 93 ncü maddesinin «C» fıkrasının, Anayasa Mahkemesince 28 Ocak 1971 tarihli ve 1970-49; 1971/11 sayılı kararı ile iptâl edilmesi suretiyle ortaya çıkan uygulanabilme sorununun işbu Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesini de gözeterek yeniden düzenlemeyi öngörmekte ve maddeye daha gerçekçi bir uygulama vasfı kazandırmaktadır.

Teklif metninde yer alan, en yüksek Devlet memuru aylığının tutarı esaslı; Hükümetçe de öngörülen Anayasa değişikliği projesinde benimsenen esas olup, âzami haddi tâyin etmektedir.

Teklifte öngörülen değişiklikte, 82 nci maddenin temel ilkesi aynen muhafaza edilmiş ve 1 Mart 1970 tarihinden geçerli olmak üzere kanuni bir düzenlemeye kavuşturulması zorunluğundan dolayı karşı karşıya bulunan konunun düzenlenmesinde, teklif, başta Anayasamız olmak üzere çeşitli Anayasa metinlerinin ve yürürlükte bulunan çeşitli kanunların geriyi düzenlemeye mütaallik hükümlerini de gözeterek, işbu kanunun 1 Mart 1971 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmesini kabul etmiştir.

Yukarıda arz edilen esasları ihtiva eden teklif komisyonumuzca mevcut üyenin ittifakının oyu ile benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2 ve 3 ncü maddeleri komisyonumuzca mevcut üyenin ittifakının oyu ile aynen kabul edilmiştir.

III - İktüzüğümüzde mevcut, öncelik ve ivedilikle görüşülebilme müessesesinin acele ve bir defa görüşülmek anlamında olması nedeniyle ve Anayasamızın da, Anayasa değişikliklerine ilişkin tek-

liflerin ivedilikle görüşülmeyi yasaklamış fakat öncelikle görüşülmesi konusunda her hangi engelleyici bir hüküm getirmemiş bulunması nedeniyle komisyonumuz, teklifin mahiyetini gözeterek, Genel Kurulda öncelikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulmasını da kararlaştırmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip	
Samsun	Eskişehir	Hatay	Bahkesir
R. Rendeci	Ö. Ucuza	E. Bahadır	N. Demirel
Çorum	Gaziantep	Hatay	Manisa
M. Şevket Özçetin	İ. Kutlar	M. Deliveli	D. Barutçuoğlu

Sakarya
M. Tıglı

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Son milletvekili genel seçimlerinde mutabek oy sayısının en az yüzde beşini alan veya bu seçimlerde Millet Meclisinde grup teşkil edecek sayıda milletvekilliği kazanmış bulunan siyasi partilere Devletçe yapılacak yardım kanunla düzenlenir.»

MADDE 2. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 82 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 82. — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları kanunla düzenlenir. Ödenğin aylık tutarı en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktar, yolluk da ödenğin yarısını aşamaz.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir.»

MADDE 3. — İşbu kanunun 1 ncı maddesi yayımlandığı ve gene 2 ncı maddesi 1 . 3 . 1970 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

